Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען.

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 109 | Łódź, Niedziela, 11 maja 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, י"ג אייר תר"צ | № 109

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

מוראדיגע שרפה אויף קאפערניקא 58

גרויסער פאבריקס-בנין שטעהט אין פלאמען

נעכטען, 2 א זייגער ביינאכט, האבען די פעד־פריקס־סירענעס אין לאדז, אלארמירט וועגען א מוראדיגער שרפה אויף קאפערניקא 58.

אונזער מיטארבייטער טיילט מיט פונ'ם ארט פון דער שרפה, פאלגענדע פרטים: אויף קאפער־ניקא 58[56 געפינט זיך די גרויסע פאבריקס־געב־ביידע פון ה. ב. ליטווין. אויפ'ן הויף געפינען זיך צוויי געביידעס. — די ערשטע איז וועלכע עס געפינען זיך די פאבריקען פון ליטווין, נאפטאלען און אנדערע פאבריקאנטען און דאס הינטער דער ראד־ניצער געביידע נאך א 4־שטאקיגער בנין. 2 א זייגער ביינאכט האבען דורכגעהער פון קאפערניקא גאס בעמערקט ווי פון דער צווייטער געביידע שלאגט ארויס א געדיכטער רויך און שטארקע פייער־פלאמען, זיי האבען גלייך אנגעקלאפט אין טויער און אלארמירט דעם נאכט־וועכטער, וועל־כער האט תיכף ארויסגערופען די פייערלעשער. ס'איז שוין געווען צו־שפעט. וייל ווען די פייערלעש־ער זענען אנגעקומען איז שוין דער פירטער און דריטער שטאק פון בנין געשטאנען אין פלאמען. די שרפה האט אנגענומען מוראדיגע פארמען, און צוליב דעם זענען ארויסגערופען געווארען אלע אפטיילונגען פון די פייערלעשער מיט אלע קאמענ־דאנטען. די רעטונגס־אקציע איז געפיהרט געווארען זעהר ענערגיש. אבער וועגען ראטעווען דעם ברע־נענדען בנין האט שוין נישט געקענט זיין קיין רייד. 4 א זייגער ביינאכט, ווען מיר שליסען דעם נומער שטעהט דער בנין ארומגענומען אין פלאמען. די פייערלעשער בעמיהען זיך אפצוראטעווען דעם פא־דערשטען פאבריקס־בנין און די ארומיגע פאבריקען, די ארבייטער פון דער ברענענדער פאבריק פער־זאמלען זיך אויפ'ן גאס, די העכערע פאליציי־מאכט איז אויפ'ן ארט.

אין ברענענדען בנין געפינען זיך פאלגענדע פאבריקען: אויפ'ן פירטען שטאק די צווירנעריי פון וויס, אויפ'ן דריטען שטאק קליינם וועבעריי, אויפ'ן צווייטען שטאק מאסלאווס וועבעריי, אויפ'ן ערש־טען שטאק די שנורואוואדלע־פאבריק פון קרייצבערג און די זיירען־פאבריק פון ווניקאוו און אין קארטער־דערינגס אויטא־גאראזש.

אין מארגענדיגען נומער פון „נייעם פאלקס־בלאט" וועלען מיר ברענגען גענויע פרטים פון דער גראנדיעזער שרפה.

מודעה רבא לאוריתא!

ועד ישיבת בית-אברהם" פה לאדז

על שם כ"ק מרן רבינו שבגולה שר התורה אדמור הקדוש מסאכטשאב זצללה"ה זי"ע מודיע בזה שהיום יום א' פרשת אמור, י"ג אייר, שעה 3 אחה"צ תהי'

התחלת כתיבת ס"ת

בהשתתפות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"ה מסאכטשאב באולם הישיבה רחוב פאנסקא 3, וכל חובבי תורה ומוקירי' מתבקשים לבוא ליום הנועד לקחת חבל בשמחה של מצוה ועתה כתבו לכם וגו', וזכות התוה"ק יעמוד לנו להרמת קרן התורה בישראל ולראות בבנין ציון וירושלים בב"א.

ועד הישיבה.

בעקאנטמאכונג.

מיר מאכען בעקאנט אז היינט זונטאג, פינקטליך 6 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין פעראיינס־לאקאל

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג

מיט פאלגענדען טאג ארדנונג: 1) טעטיגקייט'ס און קאסע בעריכט 2) וואהלען פון א פערוואלטונג און רעוויזיאנס קאמיסיע און 3) פערשידענעס.

אלע מיטגלידער שעכטער און פאשער ווערען דערמיט אויפגעפאדערט פינקטליך צו ערשיינען דען עס וועלען אויך בעהאנדעלט ווערען וויכטיגע האנדעלס פראגען.

די פערוואלטונג פון יודישען געפליגעל הענדלער פעראיין אין לאדז, פאמארסקא 17

6774

בעמ.: די יעניגע מיטגלידער וואס וועלען ביז זונטאג נישט ערלעדיגען דעם מיטגלידס־בייטראג וועלען לויט'ן סטאטוט נישט האבען קיין רעכט אנטייל צו נעמען אין די וואהלען.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט טייל איך מיט דער געעהרטער קונדשאפט, אז דאס

הערען-שניידער- אטעליער

א.ח. קוטשינסקי

:—: פריהער :—:

פעפער-גאס 20

האט זיך איבערגעצויגען אויף

3 פאמארסקא (שרעדניא) 3

איך נעהם אן בעשטעלונגען לויט די לעצטע אויסלענדישע מאדעלען און כ'בעט די געעהרטע קונדשאפט מיך אויך ווייטער צו בעזוכען.

מיט אכטונג

א. ח. קוטשינסקי

פאמארסקא (שרעדניא) 3

פאלקס-אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

היינט, זונטאג, דעם 11/5, 8.30 אווענד אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4) קומט פאר

א פארלעזונג

א. ד. ט.: „אשכנזים און ספרדים"

רעפערענט: רעד. י. אונגער.

איינגאנג פריי! איינגאנג פריי!

ס'איז צו פערמיטען

וואוינונגען

1 צימערדיגע מיט קוך מיט בעקוועמליכקייטען און 1 צימערדיגע אהן קוך

6770

בעזיכטיגען א גאנצען טאג פייפער-גאס 26.

צו ערפאהרען ביז 11 א זייגער פריה אין דער בוי-ביורא

צעגיעלניאנא 101.

א טיכטיגער

אינקאסענט-קע

ווערט פון זאפארט געזוכט.

צו מעלדען זיך אין קאנצעלאריע פון יתומים-הויז זגערזשער 40 פון 10—1 מיטאג און 4—7 אווענד.

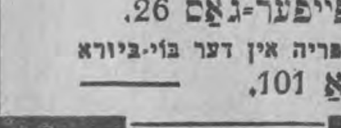

8-וגג קליינפישהענדלער!

צענטראלער קליינהענדלער פעראיין פון לאדזשער וואיעוואודזטווע לאדז, פאמארסקע 15 פישער-סעקציע. מאנטאג, דעם 12/5 1930 קומט פאר די

גענעראל פערזאמלונג

פינקטליך 3 א זייגער נ. מ. מיט פאלגענדען טאג ארדענונג:

1) וועהלען א פארזיצענדען אויף דער פערזאמלונג. 2) נייע וואהלען 3) פערשידענעס ביי ווייניג צאהל מיטגלידער קומט די פערזאמלונג פאר צום 2. טערמין 5 א זייגער דעם זעלבען טאג ביי יעדער צאהל מיטגלידער.

מיט אכטונג די פערוואלטונג.

6768

דער צענטראלער סוחרים- און פאבריקאנטען-פערבאנד

אויף לאדזער וואיעוואודזטווע, פיעטריקאווער 10

מאכט בעקאנט די ג' מיטגלידער, אז פון היינט און טעגליך פון 6—8 אווענד, ווערט דיזשורירען אין דירעקטאר-קאבינעט

א פערוואלטונגס-מיטגליד

צו וועלכען יעדער פעראיינס-מיטגליד קאן זיך ווענדען וועגען פעראיינס-ענינים.

די פערוואלטונג.

6766

Dr. med. Daniel Wajskopf

אינערליכע קראנקהייטען. ספעציאל - ארצט פאר מאגען, לעבער און קישקע-קראנקהייטען.

רענטגענאלאג

Piotrkowska 104 B, tel. 114-82

נעמט אן פון 4 — 7, זונטאג פון 10 — 12 מיטאג.

Dr. Donchin

ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

מאניושקי 1, טעל. 209-97

נעמט אן פון 9—1 מיטאג און פון 4—7 אווענד.

Dr. Różaner

הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע

Dzielna (Narutowicza) 9 tel. 128-98

נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—8 אווענד

ווארטע-זאל פאר פרויען.

באר „ווארשאווסקי"

טע. עפאן 23 163 טעלעפאן 23-163

עמפפעהלט טעגליך ערשטקלאסיגע

מיטאגען און אווענדברויטען

מילכיגע און פליישיגע — צו פערשידענע פרייזען,

ווי אויך גלאז-ביער 1-טע סארט 30 גר. 2-טע סארט 25 גר.

ווי אויך פעסלעך ביער צום פרייז פון 8, 9 און 10 זל.

שבת און יום-טוב ווערען אפגעשיקט פעסלעך ביער א היים איבעראל לויט וואונש.

טעגליך אין אווענד ווערט געגעבען פאטעפאן-קאנצערט פון די גרעסטע וועלט-חזנים און אפערען-זינגער.

באר „ווארשאווסקי"

נאוואמיעסקא 19 (אין הויף) טעל. 23-163

אינהאבער נתן פארבער

הנני מביע בזה רגשי השתתפותי בצערו של ידידי מר

פאביאן שלאגמאן

למות עליו

אמו נ"ע

המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

לייבעל אסטראוויעצקי.

6766

אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים

פערלאַנגען 149 דעפּוטאַטען פון „צענטראַלעוו"

פּעטיציע איז דערלאַנגט געוואָרען דורכ'ן סיים-מאַרשאַלעק דעם מלוכה-פּרעזידענט

וואַרשאַ, 10. (טעלעפאָניש פון אונזער סיים-קאָרעספּאָנדענט). פרייטאָג 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג האָט דער סיים-מאַרשאַלעק דאַשינסקי איבערגעגעבען אין שלאָס דעם מלוכה-פּרעזידענט דעם פאָרשלאַג וועגען צונויפרופען אַן אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים. די פּעטיציע איז אונטערגעשריבען געוואָרען דורך 149 דעפּוטאַטען, דאָס הייסט מיט איין אונטערשריפט מעהר ווי דאָס פערלאַנגט די קאָנסטיטוציע. די עקרעקעס האָבען די פּעטיציע נישט אונטערגעשריבען, ווייל זיי זענען נישט מסכים געווען מיט די מאָטיווען פון דער פּעטיציע.

אין דער פּעטיציע ווערט געזאָגט:

„צום מלוכה-פּרעזידענט פון דער פּוילישער רעפּובליק.

נישט קוקענדיג אויף די פאַראויסזאַגונגען פון פּרעמיער סלאַוועק האָט דער מלוכה-פּרעזידענט נישט געפונען פאַר נויטיג זיך צו ווענדען צום פאָלק אַז עס זאָל ענטשיידען דורך נייע וואַהלען וועגען די קאָנפליקטען פון דער סיים-מעהרהייט מיט דער רעגירונגס-סיסטעם, די ווירטשאַפטליכע לאַגע פערערגערט זיך די אַרבייטסלאָזיגקייט און נויט פון דער בעפעלקערונג אין שטאָט און דאָרף וואַקסט, ס'איז אומבעדינגט נויטיג, אַז די רעגירונג זאָל פערעפענטליכען איהר ווירטשאַפטליכען פּראָגראַם. דער קאַמף מיט'ן קריזיס פערלאַנגט נישט קיין אַרמיניסטראַטיווע פעראָרדנונגען, נאָר אַן אַנגעשטרענגטע געזעצגעבערישע אַרבייט, וועלכע ווערט אין פּוילען געהאַמעוועט אויף אַ קינסטליכען אופן זייט פיר יאָהר.

שוין אויף דער געוועהנליכער סעסיע פון סיים האָט מען אָנגעהויבען צו אַרבייטען איבער דער שטייער-רעפאָרם, איבער די פּערלעגענע אינטערנאַציאָנאַלע אָפּמאַכען איבער די צוגאַב-קרעדיטען, דאָס אַלץ דאַרף פערענדיגט ווערען.

דער איצטיגער סיים וועלכער איז בערופען צו ענדערען די קאָנסטיטוציע טאָר נישט אויף לאַנגע חדשים איבערייסען זיין טעטיגקייט. דער סיים טראָגט די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר'ן גורל פון לאַנד, בעזונדערס אין דער צייט פון שווערען קריזיס, און געפיהל פון דער דאָזיגער פעראַנטוואָרטליכקייט, און דער איבערצייגונג, אַז דאָס צונויפרופען פון אַן עקסטראַ סעסיע האָט די וויכטיגסטע בעדייטונג פאַר דער מלוכה, ווענדען מיר זיך אויפ'ן גרונד פון אַרט. 25 פון דער קאָנסטיטוציע, מיט דער פאָדערונג צו רופען אַן אויסערגעוועהנליכע סעסיע פון סיים.

וואַרשאַ, 10. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). אין די פּאָליטישע קרייזען איז דאָס געשפּרעך פון טאָג די דערלאַנגטע פּעטיציע וועגען דער אויסערגעוועהנליכער סעסיע פון סיים. וועגען דעם געהען אַרום פערשיעדענע קלאַנגען, צי וועט דער מלוכה-פּרעזידענט בכלל נאָך רופען די סעסיע, אָדער זי וועט גערופען ווערען און גלייך פונאַנדערגעלאָזט ווערען, אָדער די סעסיע וועט אַרבייטען. אַמוואַהרשיינליכסטע איז די השערה, אַז די סעסיע וועט יאָ צונויפגערופען ווערען און די רעגירונג וועט צוזאַמענאַרבייטען מיט'ן סיים בתנאי, אַז ס'וועלען נאָר בעטראַכט ווערען ווירטשאַפטליכע פּראָגען און די אינטערנאַציאָנאַלע אָפּמאַכען.

אַ בעוויזן דערצו, אַז אין די רעגירונגס-קרייזען האָט געצויגט דער געדאַנק וועגען נישט צוקריגען זיך מיט'ן סיים, איז, אַז געכטען איז דער פּיזשעצטיגער לייטער פון האַנדעלס-מיניסטעריום קוויאַטקאָווסקי בעשטעטיגט געוואָרען אַלס מיניסטער.

50 מיליאָניגע איבערליכע הלוואה אויף בוי-צוועקען

אַ מיליאָן אָבליגאַציעס צו 50 זלאָטים

וואַרשאַ, 10. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). ווי מיר דערוויסען זיך, האָט דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום בעשלאָסען אַרויסצולאָזען אַ נייע איבערליכע הלוואה וועלכע האָט פאַר אַ ציל צו שאַפען פאָנדען אויף בויען בילליגע וואוינונגען. עס וועט אויסגעשריבען ווערען אַ סובסקריפּציע אויף דער ערשטער סעריע פון דער פּרעמירטער בוי-הלוואה אויף אַ סומע פון פופציג מיליאָן זלאָטים אין גאָלד. די עמיסיע בעשטעהט פון אַ מיליאָן אָבליגאַציעס צו פופציג זלאָטעס אויף 3 פּראָצענט יעהרליך מיט פּרעמיעס וועלכע וועלען געצויגען ווערען יעדע 3 חדשים, אויף אַ סום פון 2 מיליאָן זלאָטעס אַ יאָהר. דער טערמין פון ציהונג איז דער ערשטער פעברואַר מאַי, אויגוסט, און נאָוועמבער יעדעס יאָהר, די ערשטע פּרעמיע וועט זיין 250 טויזענד זל., איינע 50 טויזענד זל., 10 צו 10 טויזענד זל. און 100 צו 1000 זלאָטים. די הלוואה איז עמיטירט געוואָרען אויף 20 יאָהר און דאַן וועט זי מיט אַמאָל אויסגעקויפט ווערען. די הלוואה וועט פערקויפט ווערען דורך אַגענציעלען גוואַראַנטיר-קינדיקאַט און וועלכען ס'געהען אַריין פּ.ק.אָ. „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ" וואַרשעווער האַנדעלס-באַנק, וואַרשעווער דיסקאָנטאָ-באַנק, באַנק זאַכאָדני אַ.אַ.וו. ווי מיר האָבען שוין דערמאָנט געהט די גאַנצע הלוואה אויף אויפלעבען די בויבעוועגונג.

3000 טויטע קערפּערס

הינטער די חורבות פון אַ שטאָט וואו ס'איז פאָרגעקומען אַן ערדציטערניש

וויען 10 (ספּ. טעלעגר. „יונייטעד פּרעס" מעלדעט פון ראַנגאָן: דער קאָרעספּאָנדענט פון יונייטעד פּרעס האָט בעזוכט די שטאָט פּעגו, וואו ס'איז פאָרגעקומען די ערד-ציטערניש" אין האָט פעסטגעשטעלט, אַז פון אונטער די חרבות האָט מען ביז איצט אַרויסגענומען 1000 טויטע קערפּערס, מ'דאַרף אָבער אָננעהמען, אַז נאָך פיל הונדערטער מענשען זענען בעגראָבען אונטער די חורבות.

לאָנדאָן 10 (פּטאַט) די ערדציטערניש אין טאַלמאַטש (פּערסיען) וואָס איז פערצייכנט געוואָרען דורך פערשידענע אָבסערוואַטאָריעס האָט געבראַכט אַ שרעקליך אומגליק, מען מעלדעט וועגען 3000 טויטע, 1000 הייזער זענען איינגעפאַלען נעטויס פּרטים פעהלען נאָך.

די פּוילישע דעלעגאַציע צו די האַנדעלס-אונטערהאַנדלונגען

מיט דייטשלאַנד — ווערט פונאַנדערגעלאָזען

וואַרשאַ, 10 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דער ביז־איצטיגער פּוילישער בעפולמעכטיגטער צו די האַנדעלס-אונטערהאַנדלונגען מיט דייטשלאַנד מיניסטער טוואַרדאָווסקי האָט נאָכן פערענדיגען די אַרבייטען, וואָס זענען געשטאַנען אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם דייטש-פּוילישען האַנדעלס-טראַקטאַט, פערלאָזען וואַרשאַ און אָפּגעפאָרען קיין וויען, וואו ער שטעהט אָן דער שפּיץ פון דער פּויליש-עסטרייכישער האַנדעלס-קאַמער.

אין די נאָהענטסטע טעג וועט אינגאַנצען פונאַנדערגעלאָזען ווערען די דעלעגאַציע פון דער פּוילישער רעגירונג צו די האַנדעלס-אונטערהאַנדלונגען מיט דייטשלאַנד.

אַנפראַגע קיין לאָנדאָן

ירושלים 10 (יט"א טעלעגר.) די אַראַבישע עקזעקוטיווע האָט זיך געווענדעט מיט אַן אָנפראַגע צו דער אַראַבישער דעלעגאַציע אין לאָנדאָן, ווי אַזוי זיך צו בעציהען צו דער בעשטימונג פון סער סטימפּסאָן קיין ארץ-ישראל.

פאַר אָנפאַלען אויף דער אַראַבישער עקזעקוטיווע

ירושלים, 10 (טעלעגר.) דאָ איז אַרעסטירט געוואָרען דער אַראַבער מאַכמעד על קאַביל פאַר פערעפענטליכען אַ בראָשור געגען דער אַראַבישער עקזעקוטיווע, די בראָשור איז קאָנפיסקירט געוואָרען.

ווי אַזוי אויסצונוצען דעם א"י-הילפס-פאָנד

ירושלים, 10 (י. ט. א. טעלעגראַפיש). דער וועד הלאומי האָט אויסגעטיילט אַ קאָמיסיע, וואָס דאַרף בעשטימען, ווי אַזוי אויסצונוצען דעם הילפס-פאָנד פון 10 טויזענד פונד.

ווי י.ט.א. דערוויסט זיך, וועט דאָס געלד פערווענדעט ווערען אויפ'ן אויפבוי פון חברון.

דראַהענדע לאַגע אין אינדיען

בעת די בלוטיגע אונרוהען זענען אומגעקומען צעהנדליגער מענשען

לאָנדאָן, 10. (ספּ. טעל.) די אינדישע אונרוהען זענען אַריינגעטרעטען אין אַ נייער פאַזע, די ענגלישע מאַכט איז דערגאַנגען, אַז ס'איז פערהאַן אַן ענגע צוזאַמענאַרבייט צווישען אינדישען נאַציאָנאַלען אויפשטאַנד — קאָמיטעט און דעם אַנפיהרער פון אַפגאַנישען שבט האַרוזאַ טוראַנגזאַי, דער אַנפיהרער פון אַפגאַנישען מיליטער האָט געשלאָסען אַן אָפּמאַך מיט'ן אינדישען נאַציאָנאַלען קאָמיטעט וועגען אויספיהרען אַ בעוואָפענטען אָנפאַל אויף דער שטאָט פּעשאַוואַר. צוליב דעם האָבען ענגלישע פּוקען ענגליש מיליטער בעזעצט די שטאָט פּעשאַוואַר.

לאָנדאָן, 10. (ספּ. טעל.) פון נאָרד-דעלפי מעלדעט מען, אַז אין שאָלאַפּור, וועלכע ליגט 400 קילאָמעטער ווייט פון באָמביי זענען פאָרגעקומען ערנסטע אונרוהען, אין פערלויף פון 2 טעג זענען אין שאָלאַפּור דערהרגעט געוואָרען 25 פּערזאָן, 120 זענען פערוואונדעט געוואָרען, די פּאָליציי קען נישט בעהערשען די לאַגע. די פּאָליציי האָט אַרויסגעפאָדערט מיליטערישע הילף.

לאָנדאָן, 10. (ספּ. טעל.) די בלוטיגע אונרוהען אין שאָלאַפּור האָבען געבראַכט שרעקליכע קרבנות. דער אינדישער המון האָט געבונדען 7 פּאָליציאַנטען און זיי פערברענט לעבעדיגערהייט, דאָס ענגלישע מיליטער האָט זיך געוואָרפען אויף די הינדוסען, דערהרגעט 59 פּערזאָן, און פערוואונדעט 450, די ענגלישע מאַכט האָט אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג, אַז די אַעראָפּלאַנער זאָלען פערלאָזען די שטאָט טעלעגראַ, וואָס איז גלייך אויסגעפיהרט געוואָרען.

הונגער-שטרייק צוליב סאָלידאַריטעט

ירושלים, 10 (יט"א טעלעגר.) די אַרעסטירטע קאָמוניסטען פון עכו און יפו האָבען בעשלאָסען זיך צו סאָלידאַריזירען מיט זייערע חברים פון דער ירושלים'ער צענטראַל-טורמע און אויך צו ערקלערען אַ הונגער-שטרייק.

דער טשעכישער שריפטשטעלער ד"ר דוואָראַק

אַרעסטירט פאַר פּאַבאַר-מאַכינאַציעס

פּראַג, 10. (אַטע) דאָ איז ענטדעקט געוואָרען אַ גרויסע פּאַבאַר-אַפערע. פאַר שוחד זענען פיל פּאַבאַר-פּליכטיגע בעפרייט געוואָרען פון מיליטער-דינסט. צווישען די אַרעסטירטע איז צוזאַמענהאַנג מיט דער דאָזיגער אַפערע געפינט זיך דער בעקאַנטער טשעכישער ריכטער און זשורנאַליסט ד"ר דוואָראַק.

שרעקליכע נאַטור-קאַטאַסטראָפע אין דייטשלאַנד

אַ גאַנץ שטעטעל פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ חורבה

בערלין, 10. (ספּ. טעל.) אין שטעטעל הייננבורג, וואָס ליגט אין די האַרץ-בערג, איז פאָרגעקומען אַ נאַטור-קאַטאַסטראָפע, וואָס איז נאָך נישט נאָטירט געוואָרען אין דער געשיכטע פון דייטשלאַנד.

מיט'ן נאָכמיטאָג איז אין די מלוכהשע גרובען פון פּאַטאַש-זאַלץ אַנגעקומען וואַסער און פערגאָסען איינע פון די שאַכטען, די אַרבייטער האָבען אָבער בעוויזען בעצייטענס זיך צו ראַטעווען, ווייל אַז ס'האָט גערעכענט אַז די קאַטאַסטראָפע וועט נישט אָננעהמען קיין גרעסערע פאָרמען. און מען האָט אָנגעהויבען אויסצופּאָמפּען דאָס וואַסער. נאָכמיטאָג ווען די עלעקטרישע פּאָמפּעס זענען געווען אין פולער בעוועגונג, האָט זיך דער צוקער-מאַגאַזין וועלכער געפינט זיך אויף אַ היפּשען שטח ווייט פון דעם גרובען אַראָפּגענרוקט אין דער ערד אויף אַ מעטער טיף און אין פערלויף פון עטליכע סעקונדען האָט זיך דער מאַגאַזין פערוואַנדעלט אין אַ חורבה. מ'האָט באַלד געמוזט אָפּשטעלען די אַקציע צו ראַטעווען דעם גראָבען, אונטער דער אויבערפלאַך פון דער ערד זענען פאָרגעקומען שרעקליכע אויפשטויסען און גלייך האָבען זיך אָנגעהויבען צו שיטען הייזער. ס'האָבען זיך איבערגעקעהרט בוימער און טעלעגראַפישע סלופּעס, ס'זענען פערשיט געוואָרען גערטנער און אין פיל ערטער האָט זיך געשפּאַלטען די ערד.

די קאַטאַסטראָפע האָט אָנגענומען שרעקליכע פאָרמען. אויפ'ן שאָסיי איז ענטשטאַנען אַ שכאַלט פון פופצעהן מעטער טיף. די באַהן-ליניע איז אויף אַ שטח פון הונדערט מעטער אינגאַנצען פערשוואונדען געוואָרען. די באַהן-בעוועגונג איז נאַטירליך אָפּגעשטעלט געוואָרען.

3 אַ זייגער פאַרטאָגס איז די לאַגע אויף אַזוי פיל ערגער געוואָרען, אַז דורך סירענע-סיגנאַלען האָט מען געגעבען צו וויסען די בעפעלקערונג פון שטעטעל אַז זיי זאָלען ראַטעווען דאָס לעבען און פערמעגען.

בעזונדערע קאָמיסיעס זענען אַרויסגעשיקט געוואָרען כדי אויסצופאָרשען די סיבה פון דער קאַטאַסטראָפע.

8-ונג, בלעכער-מייסטער!

היינט, זונטאָג, דעם 11. מאַי, פּינקטליך 6 אָוונד קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל, פּאָלודניאָווע 4, די פייערליכע

ערעפנונג פון בלעכער-צעך

מיטגלידער און נישט-מיטגלידער קענען זיך נאָך פּערערגיסטרירען זונטאָג פון 12 ביז דער ערעפנונג. נישט רעגיסטרירטע מיטגלידער האָבען נישט קיין וואַהל-רעכט.

בעמערקונג: פּערזענליך נישט מיט דעם איינשרייבען זיך.

מיט אַכטונג די אָרגאַניזיר-קאָמיסיע.

אַ סטודענט

פון העכערע סעמעסטערן לערנט דערוואַקסענע מאַטעמאַטיק און שפּראַכען (פּויליש, דייטש, פראַנצויזיש און לאַטיין), גרייט צו שילער צו אַלע גימנאַזיאַל-קלאַסען און גרייט צו סטודענטען צו מאַגיסטער-עגזאַמענס פון לאַגיק און פסיכאָלאָגיע. גייט ציגעל-גאַס 17, וואוינונג 21 (רעכטע אַפיציגע ערשטער שטאָק).

כוליגאנישע קוזיסטעו בעפאלעו יודעו

איז רומענישעו שטעטעל טארגו-פראמאס

יודען שטעלען אנ'ענערגישען ווידערשטאנד

בוקארעשט, 10. (יט"א) אין דער רומעי נישער שטאט טארגו-פראמאס איז געקומען צו א בלוטיגען צוזאמענשטויס צווישען דער יודישער בעפעלקערונג און א גרופע קוזיסטישע סטודענטען, וועלכע האבען זיך פערהאלטען אין דער דאזיגער שטאט אויף צוריקוועגס פון דער וואהל-קאמפאניע אין ראמאן.

דער פאליצי - אינספעקטאר'אט פון יאסער קרייז האט ארויסגעגעבען א רייה פעראדרונגען, כדי צוריקצוקעהרען די ארדנונג. ס'ווערט געפיהרט א שטרענגע אויספארשונג.

בוקארעשט, (10. (יט"א). ס'איז ארויס־ געגעבען געווארען אנ'אפיציעלער קאמוניקאט וועגען די געשעהענישען אין טארגו-פראמאס, וועלכער זאגט: 30 יונגעליים, וועלכע האבען בעגלייט דעם פראפעסאר קוזא זענען בעפאלען די יודישע בעפעלקערונג אין טארגו-פראמאס די יודישע בעפעלקערונג האט געשטעלט א ווידערשטאנד. 8 פערזאנען זענען פערוואונדעט געווארען.

דער וויצע-מיניסטער אנגעלעסקו האט ארויס־ געגעבען א פעראדרונג וועלכע פערווערט אלערליי דעמאנסטראציעס, ס'זענען אויך אנגענומען געווא־ רען מיטלען, אז די געשעהענישען זאלען זיך נישט איבערחזרן.

בוקארעשט, 10. (יט"א טעלעגראפיש). אין צוזאמענהאנג מיט די געשעהענישען אין טארגו־ פראמאס זענען ארעסטירט געווארען 9 יודען, וועלכע האבען פערטיידיגט די יודישע בעפעלקערונג געגען אנפאלען פון די כוליגאנישע סטודענטען.

וויען, 10. (יט"א טעלעגראפיש). פון יאסי איז מען מודיע אז פראפ. קוזא האט געפאדערט פון פא־ ליציי-פרעפעקט אז טארגו פראמאס צו בעשטראפען די יודען, וואס האבען זיך פערטיידיגט געגען די כו־ ליגאנעם. דער פרעפעקט האט זיך אפגעזאגט דאס צו טון. קוזא האט דאן ערקלערט, אז דער פרעי פעקט איז דורך די יודען אונטערגעקויפט. דערי פאר צידט איהם דער פרעפעקט צו צו פעראנטווארטליכקייט.

לכבוד קוזא'ס נצחון

בוקארעשט, 10. (יט"א טעלעגראפיש). די אפיציעלע רומענישע טעלעגראפען-אגענטור איז מו־ דיע, אז די קוזיסטען גרייטען צו דעמאנסטראציעס לכבוד דעם וואהל-נצחון פון פראפ. קוזא.

וואיטשיק פערמשפט אויף 1 יאהר טורמע

ווארשא, 10. (טעלעפאניש). היינט איז פאר־ געקומען דער אפעלאציע-פראצעס געגען פאר. וואר־ משיק, וועלכער איז בעשולדיגט געווארען אין בע־ ליידיגען די אפיצירען פון 36 פולק און אין וועלען רעדשיסען די אפיצירען צעבראוווסקי און נאזאטשינ־ סקי. אין דער ערשטער אינסטאנץ איז וואיטשוק פערמשפט געווארען אויף 2 יאהר טורמע, דאס אפעלאציע-געריכט האט די שטראף פערקלענערט אויף 1 יאהר טורמע.

ד"ר בערנארד קאהן אין ווארשא

ווארשא, 10 (טעלעפאניש י. ט. א.) היינט וועט פארקומען א זיצונג פון קרן היסוד דירעק־ טאריום מיט'ן אנטייל פון ד"ר בערנארד קאהן. נאכמיטאג וועט פארקומען א זיצונג פון ווירטשאפטליכען קאמיטעט ביים „קאלא" מיט'ן אנטייל פון ד"ר קאהן וועגען שאפען א יודיש־ ווירטשאפטליכען ראט.

סעסיע פון דער עקזעקוטיווע פון 2. אינטערנאציאנאל

בערלין 10 (יט"א טעלעגר.) דעם 12-טען מאי עפענען זיך אין בערלין די סעסיע פון דער עקזעקוטיווע פון צווייטען אינטערנאציאנאל. עס וועט צ. א. בעטראכט ווערען די פראגע וועגען די ליגעס פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל. אין דער סעסיע וועלען זיך בעטייליגען די פיהרער פון די רעכטע פועל-ציון יאהרבלום, קאפלאנסקי און אינזש. רייז פון ווארשא.

7 יודען בעפרייט פון מארד-אנקלאגע.

3 פון זיי פערמשפט פאר האלטען געוועזר.

ווארשא, (י. ט. א. טעלעגראפיש) אין חיפה איז פארגעקומען דער פראצעס געגען 7 יודען, וואס זענען געוועז אנגעקלאגט אין ערמארדען 4 אראבער בעת די אונרוהען אין א"י.

דאס געריכט האט אלעמען בעפרייט פון דער בעשולדיגונג, אבער 3 פון די בעשולדיגטע זענען פערמשפט געווארען צו איין יאהר טורמע פאר האלטען געוועהר אומלעגאל.

פרעזידענט מאסאריק ווערט בעשולדיגט

אין פערגוואלד געגען די טשעכישע קאנסטיטוציע

פראג, 10. (ספ. טעל.) דער פרעזידענט מאסאריק האט אונטערגעשריבען דעם ראטיפיקאציע־ דאקומענט וועגען אפמאך אין האג, אהן דעם בע־ שלוס פון פארלאמענט.

צוליב דעם האט דעפ. סטריבנס פערעפענט־ ליכט אנ'אפענעם בריף, אין וועלכען ער פאדערט אויף אלע מיטגלידער פון טשעכישען סיים און סענאט, אז זיי זאלען אין דעם ענין אננעהמען א רעצידירענדע שטעלונג. דער דעפוטאט שרייבט, אז דאס פערגוואלדיגען די קאנסטיטוציע טאר נישט בלייבען קיין פרעצעדענס אויף דער צוקונפט.

שרעקליכער אויפרייס אין א קאנסערוון-פאבריק

4 ארבייטער דערהרגעט, 22 פערשיט

ניו-יארק, 10 (ספ.טעל.) אין סט. יאזעף (שטאט מיסורי) איז פרייטאג פארגעקומען אנ'- אויפרייס אין א גרויסער קאנסערוון פאבריק, דער אויפרייס האט אויפגעהויבען דעם גאנצען פיף-שטאקיגען בנין אין דער הויך און געמאכט פון איהם א חורבה. 4 ארבייטער זענען אומגעקו־ מען 22 אנדערע געפינען זיך אונטער די חורבות.

לאדזשער נייעס

טראגישער זעלבסטמארד פון א 16 יעהריג יודיש מיידעל

די סבה איז וואס זי איז נישט צוגעלאזען געווארען צו די עקזאמענס

(–) אויף צינעל-גאס 47 איז דער פאמיליע גינזבורג געשעהן א שרעקלעך אומגליק. די 16-יעהריגע חנה גינזבורג איז געווען א שילערין פון לעהרער-סעמינאר, היינטיגע וואך האט זי זיך דערוואוסט, אז זי וועט נישט צוגעלאזען ווערען צו די עקזאמענס, זי האט זיך דאס אזוי שטארק גענומען צום הארצען, אז זי האט בעשלאסען זיך דאס לעבען צו נעמען, נעכטען האט דאס יונגע מיידעל אויסגעפיהרט איהר שרעקליכען פלאן.

בעת קיינער האט נישט בעמערקט האט זי זיך פערסמט מיט עסיס א שארפע פליסיגקייט. ווען מ'האט דאס בעמערקט איז שוין געווען צו שפעט. דאס מיידעל איז שוין געווען טויט.

סוחרים גיבען אב זייערע פאטענטען

כאראקטעריסטישער פראטעסט פון בע'עולהטע שטייער-צאהלער אין וולאצלאוועקער קרייז

פון וולאצלאוועק מעלדעט מען:

א רייה שטעטלעך פון וולאצלאוועקער פאוויאט האבען זיך משתדל געווען מען זאל זיי פערלייכטערן די שטייער-לאסט, וועלכע עס איז זיי קוים צום איבערטראגען. ווען אלע בעמיהונגען, דעלעגאציעס אפילו קיין ווארשא א.ד.גל. האבען גאר נישט געהאלפען האבען זיך פערזאמעלט אלע בע־ עולהטע שטייער-צאהלער אויסגעוועהלט 16 פאר־ שטעהער, וועלכע האבען צוזאמענגענומען אלע פאטענטען פון א גאנצער רייה שטעטלעך: פשע־ דעטש, כארעטש, ליבען, קאוואל בריסק א.ד.ג., און די פאטענטען אפגעפיהרט קיין וולאצלאוועק און אפגעגעבען אין פינאנץ-אמט. אזוי אבער ווי אהן פאטענטען טאר מען נישט האנדלען – האט מען צוגעשלאסען אלע געוועלבער, בעקערייען יאטקעס א.ד.גל.

פון פשעדעטש אליין האט מען אפגעשיקט 155 פאטענטען פון די איבריגע שטעטלעך ענט־ שפרעכענד דער גרויס פונ'ם שטעטעל נאך מעהר פאטענטען. איצט איז אין די שטעטלעך אלץ גע־ שלאסען. די אקציע דויערט. זי ווערט געפיהרט פון יודען מיט קריסטען צוזאמען.

שרעקליכער מארד אויף וואלבארסקא-גאס

גרויס געשלעג צווישען וואוילע יונגען - 2 פון זיי ערמארדען מיט מעסערס א פראסטיטוטקע

אויף וואלבארסקא גאס איז נעכטען אויסגעפירט געווארען א גרויזאמער מארד. אלס קרבן איז גע־ פאלען די 24-יעהריגע פראסטיטוטקע וולאדיסלאווא קוקיעלא. די פרטים שטעלען זיך פאר אויף פאל־ גענדען אופן: אויף וואלבארסקא 40 געפינט זיך א פרעהליך הייזעל, אין וועלכען ס'האט זיך געפינען די דערמארדעטע קוקיעלא. די לעצטע האט זיך נעכטען בעקלאגט פאר איהרע אלפאנסען, אז א חברה וואוילע יונגען ווילען זי אוועקנעהמען פון דעם דאמאנטען הייזעל און אריינגעהמען אין א צווייטען. צוליב דעם איז נעכטען אין אוונט אין מיטען וואלבארסקא ענטשטאנען א מוראדיג געשלעג צווישען צוויי חברות וואוילע יונגען. דאס געשלעג איז פארגעקומען אויף אייזענס און מע־ סערס. 10 א זייגער אין אוונט איז שוין אל שטיל געווען. האלב 11 איז וולאדיסלאווא ארא אין „גאס אריין". ווען נאר זי האט זיך בעוויזען פאר'ן טויער זענען צו איהר צוגעלאפען עטליכע יונגעלייט און מיט מעסערס איהם דערלאנגט אין הארצען און אין ברוסט. די אנפאלער זענען אנטלאפען. וולאדיסלאווא האט נאך בעוויזען צו מאכען א געוואלד און צוויי פון די מערדער זענען פערהאלטען געווארען. צו דער פערוואונדעטער איז ארויסגערופען געווארען די פאגאטאוויע, נאר איידער זי איז געקומען איז וולאדיסלאווא גע־ שטארבען.

בעגנבעט א פריץ

(וו) אין דער נאכט פונ'ם 9 אויפ'ן 10 מאי האבען זיך אין פאלאץ פון לודוויג לימאנאווסקי אין דעם גוט וואלא-גלענדאווא, בזשעזשינער פא־ וויאט, אריינגעכאפט גנבים און ארויסגעגנבעט 400 זל. מזומן געלד, צירונג, ווערט-פאפירען א.ד.גל. פאר עטליכע טויזענד זלאטעס און ענטלאפען.

די פאליציי-מאכט אין בזשעזשין זוכט די גנבים.

פון „שעורי ערב" ביי פא"י

היינט אוונער קומט פאר אין לאקאל פון ה' פטאשניקס חדר-אנשטאלט נאוואמיעיסקא 22 די 2-טע יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג פון „שעורי ערב ביי „פועלי אגודת ישראל" פא נאצנא 22, אין דער פערזאמלונג נעהמען אנטייל די ח"ח הרב ר' פישעל פערער שליט"א, פ. גלייך, ש. ב. בראקארוש און אנד.

רעזולטאטען פון די רינג-קאמפען

פרייטאג אין אוונט האבען געקעמפט יאגא מיט פאשאפ'ן, דער קאמף איז געבליבען אונ־ ענטשיידען.

אין דער 18-טער מינוט האט קראוס בעזיגט מאטיקאן.

דער מעכטיגער גריקוס האט מיט א דאפעל־ טען נעלסאן בעזיגט שניידערן אין דער 4 מינוט.

שטעקער האט געזאלט קעמפען מיט מירנא, דער ערשטער האט צוגעשיקט א בריף, אז ער ליגט קראנק. מירנא האט דעריבער געקעמפט מיט דעם פראנצויז לע-פאוור. אין 23 מינוט איז דער פראנ־ צויז בעזיגט געווארען.

די נעכטיגע רעזולטאטען זענען פאלגענדע יאגא האט בעזיגט מאטיקא אין 6 מינוט, גריקוס האט בעזיגט דעם בערנער יודישען אטלעט פישער אין 8 מינוט דורך א דאפעלטען נעלסאן. דער קאמף לע-פאוור-דעביע איז געבליבען אונענטשידען.

אין א שעהנעם קאמף האט דער יודישער גבור פאשאוו בעזיגט די געוועזענע שווארצע מאס־ קע מירנא אין 37 מינוט.

היינט קעמפען: מאליקא – קראוס (באקס־ מעטש ביז צו א זיג דורך „נאק-אוט") יאגא – קלעי, ארלאוו – גריקוס, פאשאוו – בוכתיים.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

3 לעצטע אבשידס-פארשטעלונגן פון די אמעריקאנער סטארס
אנא און היימאן יאקובאוויטש

נוצט אויס די געלעגענהייט צו קומען זעהען און בעוואונדערן
אנא יאקובאוויטש אין דער „אמעריקאנער חתונה".
פאזיטיוו לעצטע 3 מאל! דאס לאדזשער טעאטער-פובליקום קומט זיך געזעגענען
די לעצטע וואך מיט די הערליכע שענע קאמישע אפערעטע „אמעריקאנער חתונה".
כדי אלע צו געבען די מעגליכקייט צו בעזוכען דאס שטיק, ווערט געשפילט

צו פאלקס-פרייזען פון 1 ביז 3 זל.

היינט, זונטאג, ד. 11-טען, מאנטאג, ד. 12-טען, דינסטאג, ד. 13-טען, 9 אוונט
היימאן יאקובאוויטש'ס גרויסע אויפפיהרונג

„אמעריקאנער חתונה"

אין 2 אקטען מיט פראלאג פון ה. יאקובאוויטש. ראל „סאסעל"–אנא יאקובאוויטש
הערליכע אויסשטאטונג / שענע קאסטיומען / ספעציעלער באלעט
עס איז ספעציעל אנגאזשירט געווארען דער ארטיסט און זינגער
מיכאל קליין און בארעטפער־ קאסיקער שלמה הערשקאוויטש

ס'נעהמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן, ליבראווסקא.
מענער: אריעל, אייזנבערג, באלבירסקי, האמבורגער, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
מוזיקאלישער לייטער: ל. זעלמאן. בילעטען ביי דער קאסע פון טעאטער.

לאדז 11 מאי 1930

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז 11 מאי 1930

דער באראמעטער ווייזט אויף שטורעם

דער לעצטער טאג האט געבראכט צוויי וויכטי־גע געשעהענישען: צוליב דער שווערער ווירט־שאפטליכער לאגע אין פארגעקומען א וויכטיגע מיניסטער־בעראטונג וואו עס האבען אויך אנטייל־גענומען דער אויסערן־ און אינערן־מיניסטער. צוויי־טענס האבען 7 פארטייען פון סיים איבערגעגעבען דעם פרעזידענט פון דער רעפובליק א פעטיציע וועגן צונויפרופען דעם סיים אין משך פון 14 טאג.

די ערשטע ידיעה דערמאנט אונז (אויב די טעגליכע נייעס, פראטעסטען און צוזאמענשטויס־לונגען וואלטען דערלויבט דאס צו פערגעסען) אז אויף דעם באראמעטער פון דער פוילישער ווירט־שאפט ווייזט דער ציינער אויף „טיפער רעצעסיע“.

די צווייטע ידיעה דערמאנט (אויב די וואכ־סענדיגע אויפרעגונג און דער וואס אמאל שארפער טאן אין די צייטונגען וואלטען דערלויבט דאס צו פערגעסען), אז אויף דעם באראמעטער פון דער פוילישער פאליטיק ווייזט דער ציינער אויף א זיך דערנעהנטערענדיגען שטורעם.

אז די ווירטשאפטליכע לאגע אין דער גאנצער מלוכה איז זעהר שלעכט, דאס לייקענט מען היינט נישט אפילו מצד דעם העכסט־אפיציעלען צד. די בעריכטען פון „באנק פאלסקי“, פון „באנק גאספאד־דארסטווא קראיאוועגא“ און פון אינסטיטוט פאר פארשען די קאניונקטור, זענען נישט מעהר רויזיג געפארבט, נאר צייכענען די לאגע ווי זי איז און דאס בילד איז גראה אויף גראען הינטער־גרונד אדער איינגענטליך שווארץ אויף שווארץ.

די סכנה ווערט נאך האריגר פערגרעסערט, וואס מען זעהט נישט, אז עס זאל זיך דערנעהנ־טערען די ישועה, וועלכע איז אפהענגיג הויפט־זעכליך פאר פוילען פון 2 פאראויסזעצונגען:

פוילען קען אהן קאפיטאל־צופלוס פון אויס־לאנד און דער פארם פון לאנג־טערמיניגע און בר־ליגע הלוואות נישט שטארקען איהרע ווירטשאפט־ליכע יסודות און שנית, פוילען אלס אגראר־לאנד איז אפהענגיג פון דעם, אז עס זאל האבען נישט נאר א גוטען שניט, נאר אויך גוטע פרייזען פאר איהר אגראר־פראדוקציע (תבואה, בהמות א.א.וו.)

וואו־זשע ליגט די סיבה אז נאך דער איינציגער הלוואה אין אמעריקא (די סטאביליזאציע־הלוואה) האבען נישט די אמעריקאנער און נישט די אייראַ־פעאישע קאפיטאליסטען ביז היינט זיך נישט געלאזט איבעררעדען צו געבען פוילען א הלוואה, בעת אין דערוועלבער צייט האט דייטשלאנד דער הויפט־שונא פון דער אנטאנט בעקומען שווערע מיליאנען דא־לארען?

די סיבה ליגט הויפטזעכליך אויף דעם פאלי־טישען געביט, אויף דעם מאנגלען אין פערטרויען ביי דער אויסען־וועלט צו די פאליטישע ובפרט צו די אינערן־פאליטישע פערהעלטנישען און פוילען ווייל די לאגע איז ווירקליך אוננארמאל.

עס איז דא א לעגאל־געוועהלטער סיים און אין דעם דאזיגען סיים א גאנצע ריי פארטייען וואס וואלטען וועלען מיטארבייטען מיט דער רע־גירונג און מיט דער רעגירונגס־פארטיי, זיי זענען אבער צוריקגעשטויסען געווארען און דורך ענונ־ציאציעס און ארטיקלען, פול מיט גרינגשעצונג, נישט איינמאל בעליידיגט געווארען און דירעקט פער־דרענגט אין דער לאגע פון דער שארפסטער אפאזיציע אלס אויסדרוק פון דעמאקראטיע איז געווארען ווי־דער פאפולער און אין זיין קאמף וועגען די קאנסטי־טוציאנעלע רעכט, זענען די סימפאטיעס פון דער בעפעלקערונג אויף זיין זייט.

אבער אויסלאנד פרעגט זיך: אז די לאגע פון פוילען די אינערע און אויסערע א עלכע, אז עס קען זיך ערלויבען זייט עטליכע יאהר אויף א קאמף — אנשטאט צוזאמענארבייט — פון רעגירונג און פארלאמענט אויף קאנסטיטוציאנעלע שלאכטען אנ־שטאט בשותפותדיגער ווירטשאפטליכער ערנסטער בעראטונג וויאזוי ארויסצופיהרען די בעדראהטע שיף פון דער מלוכה — ווירטשאפט פון דער איצטי־גער שווערער לאגע אויף א זיכערען האפען?

אויסלאנד ווייסט, אז אין א מלחמה צווישען צ מלוכות ווערען די פלענער פון דעם גענעראל־שטאב געהאלטען בסוד ביז צום לעצטען מאמענט, אבער עס איז נאך שווערער צו פערשטעהען און נאך שווערער צו לעבען אין צושטאנד פון א נערוועזער אומזיכערקייט און פון רעטענישען, וואו מען איז אלץ געצוואונגען זיך צו פרעגען וואס וועט דער „מאסגע־בענדער פאקטאר“ טון, וועט ער צונויפרופען דעם סיים, וועט ער איהם לאזען בעראטען אדער וועט ער איהם צוטרייבען? וועלען זיין נייע וואהלען, וועט מען זיי דורכפיהרען לויט דער אלטער וואהל־ארדי־נאציע, אדער וועט מען ערקלערען געגען דער קאנ־סטיטוציע א נייע ארדינאציע?

אט די שארפע קאמפען, וואס ריהרען שוין אן די יסודות פון דער מלוכה, אט די נערוועזיטעט און אומזיכערקייט, וואס הערשט שוין חדשים און אהרען־לאנג אין פוילען און דערלאזט נישט זיך צו קאנצענטרירען, כדי זיך ארויסצודראטעווען פון דער איצטיגער ווירטשאפטליכער סכנה, — דאס אלץ זעהט מען אין אויסלאנד, אפילו אין דעם פריינדליך־געזינטען אויסלאנד, און דאס שוואכט דעם פער־טרויען און האלט אפ דעם אויסלענדישען קאפיטאל־צופלוס קיין פוילען.

און פוילען מוז דאך האבען אזא מיט בלוט־צופלוס, ווייל דער ארגאניזם לייד־ט שוין זייט יאה־רען פון דעם, וואס ער איז בלוט־ארים, אנעמיש, און קען נישט לאנג מעהר פערטראגען די לאסט פון א ביודזשעט מיט אויסגאבען פון 3 מיליארד זלאטעס.

דער פאליטישער סיים־באראמעטער ווייזט אויף א נאהענטען שטורעם, און דער נאטור רייניגט גע־וועהנליך אזא מין שטורם די אטמאספערע. די פא־ליטישע אטמאספערע אין פוילען בלייבט אבער אלץ שווער און דושנע. און מען פרעגט מיט א טיפער אומרוהיגקייט: ווען און ווי־אזוי וועט זיך דאס ענדיגען?

דר. ס. רינגעל.

די יודישע קאלעקטיוועז אין ווייס-רוסלאנד

דאס רעליגיעזע לעבען אין די קאלעקטיוועז

מאסקווע, (יט״א) דער „אקטיאבר“ (מינסק) טיילט מיט: אין יאהר 1924 האבען עקזיסטירט אין ווייסרוסלאנד 31 יודישע קאלעקטיוועז מיט 335 פאמיליעס (1590 נפשות), און אנהויב 1930 האט שוין די צאהל יודישע קאלעקטיוועז אין ווייסרוסלאנד בעטראפען 245. בלויז אין יאהר 1929 זענען גע־שאפען געווארען 47 נייע יודישע קאלעקטיוועז מיט 788 פאמיליעס (3371 נפשות), די צאהל יודישע קאלעקטיוועז האט שוין גע׳האט דערגרייכט בערך 300, אבער 50 קאלעקטיוועז זענען אויפגעלעזט געווארען צוליב דעם פעראייניגען זיך מיט נישט־יודישע קאלעקטיוועז. צו די קאלעקטיוועז געהערען נישט נאר לאנדווירטע, נאר אויך האנדווערקער, א גרויסע צאהל יודישע לאנדווירטען בעשעפטיגט פון געוועזענע הענדלער. אזוי, למשל, בילדען גאָר הענדלער 40 פראצ. פון די קאלעקטיוועז אין ווי־טעפסקער ראיאן, און 37 פראצ. אין באברויסקער ראיאן, די קאלעקטיוועז וועלכע האבען אויפגענו־מען א גרויסע צאהל יודישע ארימקייט, האבען גע־האט גרויסע שולדען, די ווייסרוסישע קאלעקטיוועז זע־נען געווען שולדיג דער מלוכה און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס 1,700,000 רובל, א דאנק דער פערבעסערטער פראדוקציע איז געלונגען די גרעסטע צאהל שולדען צו דעקען.

די צייטונג קלאגט זיך אין דעם זעלבען ארטי־קעל „דאס עס איז שווער אויסצוווארצלען די רעלי־גיע פון די קאלעקטיוועז“. אין פיל קאלעקטיוועז ווערט יעדען שבת געדאווענט אין א מנין די קא־לעקטיוועז האלטען אויס שוחטים, חזנים און אנדערע כלי־קודש. דער יודישער קאלעקטיוו „קאלאק“ פער־זארגט מיט כשר פלייש די יודישע בעפעלקערונג אין דער גאנצער געגענד.

געוו. יודישער ארבייטער-פיהרער—דער הויפט-בויער

פון דער גראנדיעזער טורקעסטאן-סיבירער אייזענבאהן

טאשקענט, (טורקעסטאן), (יט״א) און נאנ־צען ראטען־פערבאנד ווערט איצט געפרייזט אלס העלדר ביל שאטאָוו, וועלכער האט אויפגעבויט די טורקסיב־אייזענבאהן אויף א שטח פון אנ׳ערך 1500 קילאמעטער לאנג, וועלכע איז איינע פון די לענגסטע באהנען אין דער וועלט. די נייע באהן פער־בינדעט, ווי בעקאנט, סיביר מיט טורקעסטאן.

ביל שאטאוו איז מיט יאהרען צוריק געווען בעקאנט אלס יודישער ארבייטער־פיהרער און די פעראייניגטע שטאטען.

די פייערליכקייטען לכבוד איהם האבען געביל־דעט דעם הויפט־פונקט פון די עפענונגס־פייער־ליכקייטען פון דער טורקסיב־באהן, ביי דער אנוועזענהייט פון טויזענדער הויפטען פון פערשידענע טורקעסטאנישע שבטים, האט ביל שאַטאָו, א מאן פון א ריזיגען קערפערבוי, אריינגעשלאגען דעם לעצ־טען שרויף און דער לעצטער באהנשוועל. די אינ־זשעניערען און די פאה, ארבייטער האבען דאן אויפ־געהויבען שאטאוו׳ן און איהם געטראגען צווישען דעם יובעלנדען המון.

דער מאסקווער יט״א־פארשטעהער, וועלכער ווײלט איצט אין טורקעסטאן איז געלונגען קורץ נאך דער ערעפנונגס־פייערליכקייט צו האבען א געשפרעך מיט ביל שאטאוו, וועלכער האט געשילדערט זיין לע־בענס־וועג. שאטאוו האט ארגאניזירט די יודישע אר־בייטערשאפט און די מזרח־קווארטאלען פון ניו־יארק און האט געהאלפען צו שאפען די פראפעסיאנעלע פעראיינען פון שניידער און דרוקער, ער אליין האט געמוזט שווער קעמפען פאר זיין עקזיסטענץ און ביי־יארק. זייענדיג בעשעפטיגט ביי די פארט־ארבייטען און שפעטער אויף דער אייזענבאהן. היינט — זאגט ערקלערט שאטאוו — ווען איך האב אויסגעפיהרט די גרעסטע ארבייט פון מיין לעבען, געדענק איך וועגן מיינע יודישע פריינד אין אמעריקא, מיט וועלכע איך האב צוזאמען געקעמפט און געליטען.

סטאלין האט געשיקט שאטאוו׳ן זיינע גרוסע און איהם בעדאנקט מיט דעם ארדער פון דער „רויטער פאהן“ וועלכער בילדעט די העכסטע אויס־צייכנונג און ראטען־פערבאנד.

אויפרוף וועגן ווידער אויפבויען חברון

ירושלים, (יט״א). אין דער פרעסע האט זיך בעוויזען אן אויפרוף אונטערגעשריבען דורך די רבנים־הראשים הרב קוק און הרב יעקב מאיר, מ. מ. אוסישקין, דוד ילין, ועד הלאומי, „מזרחי“, און „מזרחי“, אין וועלכען דער חברון־קאמיטעט און „מזרחי“, אין וועלכען דער פאלעסטינא — תלפס — קאמיטעט ווערט אויפגע־פאדערט צו בעשטימען ווייניגסטענס 50 טויזענד פונט אויף ווידעראויפבויען חברון און שאפען ארום חברון לאנדווירטשאפטליכע זידלונגען אלס אנ־הויב פון א גרויס־ישוב אין ארץ־ישראל. דאס וועלט יודענטום ווערט גערופען צו שטיצען דעם דאזיגען פראיעקט. די ציוניסטישע עקזעקוטיווע ווערט אויפ־געפאדערט ארויסצוטרעטען צו דער רעגירונג מיט דער פאדערונג צו בעשיצען דאס יודישע האב־און־גוטס, וואס איז נאר בידאי׳צט געבליבען אין חברון.

אגריקולטור-קאמיטעט אין א״י ביי דער ארבייט

ירושלים (יט״א) די אראבישע פרעסע טיילט מיט, אז דער אגריקולטור־קאמיטעט וואס איז בעשטימט געווארען דורך דער א״י־רעגירונג, כדי אויסצופארשען די לאגע פון דער לאנדווירטשאפט אין לאנד, האט שוין אפגעהאלטען צוויי זיצונגען. אין די זיצונגען האבען זיך אויך בעטייליגט די פארשטעהער פון דער אראבישער עקזעקוטיווע, אמאר סאלעה, מאנאנאן עפענדי און פואד כאמא, עס זענען בעטראכט געווארען די שטייער־פראגען, שוץ פון פעלאכען ווי אויך די גרינדונג פון אן אגריקולטור־באנק.

דער קאמיטעט האט אין דער בעגלייטונג פון אג׳עפענדי בעזוכט טול־כרם, דער קאמיטעט ווייזט ארויס גרויס פעראינטערעסירונג פאר דער עקאנאָמישער לאגע פון די פעלאכען. קומענדיג אין א דארף, רופט דער קאמיטעט צונויף די נאטאבלען פון די ארומיגע דערפער און שטעלט זיי א ריי פראגען וועגען דער צאהל איינוואוינער לאנדאַר־בייטער, וועגען דער גרויס פון פערמאָגען שטח, וויפיל שטייערן ווערט געצאהלט, ווי אזוי מען קען פערבעסערן די ווירטשאפט פון פעלאך א.א.וו.

„דארטען עסט מען אינדערוואכען חלה זונטיג“

ווי אזוי עס לעבט דער יודישער איינוואנדערער אין פאריז

די טויערן פון פראנקרייך זענען דערוויל נאך נישט אזוי פערקלאפט און פערשלאסען פאר פרעמ־דע ווי אמעריקא. נאך אלע בעגרענעצונגען פאר אימיגראציע איז דאך נאך געבליבען אזען א שפאַ־רונקעלע. דורך וועלכער מען קען זיך נאך אריינגאַ־קען. קומען טאקע אין קיין פאריז כסדר הונדערטער מענשען פון פוילען, וועלכע פערפלייצען די וואנ־ציגע האטעלען פון „פלעצל“ און בעלוויל מיט זייערע פרויען און קינדערלעך. די פאמיליע לאזט מען איבער אין האטעל און אליין לאזט מען זיך ארום און גאס אריין א שמעק טון, וואו מען קען פערדינען א שטיקעל ברויט. מען לאזט זיך איבער די פאריזער אוטאמאביל־פאבריקען, באהאהויפען צו יודישע שמאטע־הענדלער, אפשר וועט זיי צו פערדינען, און אזוי בלאנקעט מען זיך ארום און די פאריזער גאסען ווי פערלוירענע.

עס איז נישט איבערצוגעבען דעם שרעקליכען איינדרוק, וואס אט די מחנה אינוואנדערער מאכען; עס איז נישט איבערצוגעבען דעם צער. וואס עס רופען אין אייך ארויס די אפגעריסענע פערוי־חושכ׳טע קינדערלעך, בעת זיי כאפען זיך צו מיט אזא מאדנער זשעדניקייט צו א שטיקעל ברויט, וואס מען גיט זיי. זעהענדיג אט די בילדער, דערפיהלט מען, אז טיל אגאן יודען פון מזרח־אייראפא שטע־הען ווירקליך אויפן שוועל פון אונטערגאנג.

עס זענען אין פאריז פערהאן עטליכע ערטער, וואו איהר קענט זיי זעהען. די אומגליקליכע, צו־שראקענע יודען פון פוילען, מיט זייערע ווייבער און קינדער. עס זענען פערהאן עטליכע האטעלען (יד־רישע און נישט־יודישע), וואו מען טוט א טובה און מען לאזט אריין אויך אזעלכע מענשען, וואס גאט האט זיי געשטראפט מיט קינדער. נאטירליך, זענען די האטעלען אזוי שמוציג און אפגעלאזען, אז ווי נאר א אימיגראנט דערשלאגט זיך צו עפעס פערדינען, פערלאזט ער גלייך אט דעם קאראנטין. אבער א עלכע האטעלען זענען פערהאן נישט פיל, יערענפאלס איז די צאהל פון די, וואס זוכען א שטיקעל ווינקעל פיל גרעסער. אין פאר דעם פערהאן אין פאריז א יודיש הכנסת־אורחים־הויז, וואו מען נעהמט אריין צוגעקומענע מיט זייערע פאמיליעס און מען גיט זיי עסען און וואו צו שלא־פען. די דאזיגע אינסטיטוציע איז אנ׳אלטע, און אויך די סיסטעם דארטען, די בעציהונג צו די אומגליקליכע אימיגראנטען, איז אנ׳אלטע — א בעציהונג פון גרויסע חשוב׳ע ליט צו שנארערס. פאר א מענשען מיט א קליין טראפעלע עהרענגעפיהל איז אומעגליך זיך אויפצוהאלטען אין אט דעם הויז.

עס איז מיר אויסגעקומען צו בעזוכען א גרוי־סע אימיגראנטען פון פוילען אין איינעם פון די שמוציגע, עיפוש׳דיגע און ווארציגע האטעלען אין בעלוויל. יעדעס צימערל פון אט דעם האטעל איז אנגעפאקט מיט קינדערלעך. אויסגעדארטע, פער־גרינטע, אפגעריסענע און אפגעשליסענע, מיט גלאנ־ציגע אויגעלעך, וועלכע דערמאהנען אין פיאליקס „משה׳לעך און שלמה׳לעך, וואס שפילען זיך אונטער די גרינינקע ביימעלעך“. די קינדערלעך שפילען זיך נישט אונטער קיין גרינינקע ביימעלעך, נאר אין עניגע שמוציגע האטעל־צימערלעך, וואו זיי פרעגען אלע וויילע דער מאמען:

— „מאמע, ווען וועלען מיר שוין זיין אין פאריז“?

און אז די מוטער ענטפערט:

— נארעלע, ביסט דאך אין פאריז, וואו דען זענען מיר, אויב נישט אין פאריז?

עפענען אויף די קינדערלעך עפעס אזעלכע מאדנע, פערוואונדערטע אויגען. דאס שטימט אינ־גאנצען נישט מיט דער פארשטעלונג, וואס זיי האָ־בען געהאט אין זייער קינדערשער פאנטאזיע. ווענען דער וואונדערליכער שטאט פאריז. זיי האבען גע־הערט, אז אין פאריז זענען אלע הייזער אזעלכע שיי־נע, אזעלכע גרויסע, אמת׳ע פאלאצען, מיט מירמעל־שטיינערנע טרעפ; אין פאריז, האבען זיי אינדערהיים געהערט, איז א גן־עדן; דא לעבען אלע אזוי גוט; מען עסט נישטקיין ברויט; נאר חלה און לעקער עסט מען דא, און פאמעראנצען וויפיל מען וויל. צום סוף גיט איהם די מאמע א שטיקעל ברויט מיט הערינג, פונקט ווי אינדערהיים. און אין א שטוב האט מען איהם אריינגעזעצט נאך אנ׳ערגערע ווי אינדערהיים, און מען דערצעהלט, איהם, אז ער געפינט זיך אין פאריז.

— „מאמע, וואו זענען די מירמעלשטיינערנע פאלאצען“?

— זיי זענען פערהאן, מיין־קינד, זיי זענען דא, דיין טאטע, וואס שלעפט זיך ארום איבער די פא־ריזער גאסען צו מאכען א שטיקעל ברויט פאר דיר, זעהט זיי...

אבער די קינדער, וועלכע זענען שוין „לאנג“ אין פאריז, שוין א פאר וואכען, זיי ווייסען שוין יא, אז זיי געפינען זיך אין פאריז און צונויפקו־מענדיג זיך מיט די אנדערע, די „גרינע“ בערימען זיי זיך:

— ווייסט איך קען שוין גוט פראנצויזיש, און דו ווילסט קען איך דיר לערנען.

— ווי הייסט א טאטע?

— פאַ.

— ווי הייסט א מאמע?

— מאַ.

— ווי הייסט קארטאפלעס?

— פּאָם.

— ווי הייסט א צימער?

— שאמבר.

— אָ, דו ווייסט דאך טאקע אלץ, און ווי הייסט א חדר?

— דא אין פאריז איז נישט פערהאן קיין חדר, אין פאריז איז דא נאר א „שקאלע“, דא הייסט עס „עקאָל“.

— אזוי? און ווי הייסט אנטאַ, ווייסטו אויך?

— דאס ווייסט איך נאך נישט, איך ווייס אבער ווי עס הייסען שמאטעס: „שיפאן“. מיין טאטע האנ־דעלט מיט שמאטעס, ווייס איך דערפאר ווי עס הייסט אויף פראנצויזיש.

דאס „מאראלישע" אמעריקא שטעלט זיך קאפויער

געגען „אונמאראלישע" אייראפעאישע ביכער

(א בריף פון ניו-יארק)

שוין לאנג, אז אין אונזער סענאט אין וואשינגטאן, איז נישט פארגעקומען אזא היסיגע רעדעבאטע.

וואס איז דארט פארגעקומען? צוליב וואס האבען עס די שעהנסטע צונגער צווישען אונזערע סענאטארען זיך אזוי שעהן און היים פונאנדערגעלאזט?

די גרויסע רעדעבאטע אין סענאט איז געווען ארום דער פראגע וועגען ארייננלאזען אין לאנד „אונמאראלישע" ביכער. סענאטאר סמוט פון יוטא איז עס געווען דער היפט-פיהרער פון דעם קרייצצוג געגען די געפעהרליכע „אונמאראלישע" ביכער. „איך אפעליר צום סענאט — האט דער סענאטאר פון יוטא פאטעטיש אויסגעשריגען — אהר זאלט אויסשטרעקען אייערע ארעמס און ארומנעהמען און בעשיצען די יונגע קינדער (פון אונזער לאנד געגען דער געפאהר פון שעדליכע ביכער".

און וואס האט פערלאנגט סענאטאר סמוט? און וואס זענען ביי איהם געפעהרליכע, „שמוציגע" ביכער?

„שמוציגע" ביכער זענען ביי איהם ביכער, וואס „פערדיגען פערראט, אויפשטאנד אדער ווידערשטאנד געגען וועלכען עס איז געזעץ פון די פעראייניגטע שטאטען, אדער א בוך, וואס ריהרט אן „די מענשליכע געפעהלען פון דורכשניטליכע מענשען" אזוי זאגט ער און זיין געזעץ-פראיעקט.

און דעריבער האט סענאטאר סמוט פערלאנגט צוויי קלייניגקייטען: ערשטענס, אז די שטראף פאר אריינברענגען אזעלכע ביכער אין לאנד ארייין זאל זיין פינף טויזענד דאלאר און צעהן יאהר געפענגניש; און צווייטענס, אז די אכטונג-געבער זאלען זיין די צאל-בעאמטע. יענע בעאמטע, היסט עס, וואס מאנען־אויף די שטייערן אויף אימפארטירטע סחורות, וואס דארפען שאצען דעם ווערט פון אויסלענדישע לעדער, למשל, זאלען אויך האבען דאס רעכט צו בעשטימען, וואסער בוך עס מעג ארייינקומען אין לאנד און וואסער בוך איז טרייף.

און אט דער דאזיגער פראיעקט, וואס בעדערגרעניצט אזוי שטארק די פרייהייט פון לייענען ביכער, איז דורכגעגאנגען אין סענאט; דורכגעגאנגען אין א געענדערטער פארם, אבער דאך דורכגעגאנגען.

עס איז נישטא יענער מייסטער פון געלעכטער און חוזק, וואס זאל קענען אפשילדערען וויפיל חוזק און געלעכטער עס אי פערהויזן אין דעם פארשלאג. אז די צאל־בעאמטע פון אונזער פארטשטעט זאלען זיין די מבינים אויף ליטעראטרישע ווערק און משפט'ען, וואס איז אנשטענדיג און וואס איז נישט אנשטענדיג אין דער ליטעראטור.

א ביישפיל דערפון האבען מיר שוין געהאט מיט יאהר צוריק, ווען א פארט־בעאמטען פון באסטאן האט זיך פלוצלונג פערוואלט נישט ארייינצולאזען אין אמעריקא וואלטערס בוך „קאנדיר". די דערצעהלונג איז ערשינען אין יאהר 1759 האט הייסט מיט 170 יאהר צוריק, פון דעמאלט אן איז „קאנדיר" פערעכענט פאר איינער פון די בעסטע דערצעהלונגען אין דער וועלט־ליטעראטור. עס איז א ווערק, מיט וועלכען א צעהנדליג דורות האבען זיך געקוויקט נישט נאר אין אייראפא, נאר אויך אין אמעריקא. אין יעדער רעכטער שול־ביבליאטעק אין אמעריקא געפינט זיך דאס ווערק. די „ענציקלאפעדיא בריטאניקא" זאגט, אז דאס איז אן „אומפערגלייכליכע דערצעהלונג".

פלוצלונג אבער קומט א באסטאנער פארט־בעאמטער, געמאכט פון דעם שטאף, פון וועלכען פאליציייליט זענען געמאכט, און ערקלערט: „איך ערלויב נישט! איך וויל נישט ארייינלאזען „קאנדיר" אין אמעריקא".

וואס איז געווען דער סוף? דער סוף איז געווען, אז די גאנצע וועלט האט געלאכט אין די הויפען איבער אמעריקא און איהר אינטעליגענץ און איהר ליטעראריש געשמאק, איבעראל האט מען געלאכט אין פראנקרייך, אין היים פון „קאנדיר".

און אט אזוי וועט אמעריקא ווערען דער חוזק און געלעכטער פון דער וועלט. סענאטאר סמוט, בשעת ער האט גערעדט אין סענאט האט ער אויף זיין טישעל געהאט א גאנצען בארג מיט „טרייפה" ביכער. צווישען זיי ביכער פון נאך צוויי פראנצויזישע קלאסיקער, ראבלעי און באלזאק, און די לידער פון ענגלישען דיכטער ראבערט בורנס. ראבערט בורנס! איינער פון די זיסטע זינגער אין דער ענגלישער ליטעראטור! און נאך מעהר: א דיכטער, וואס ווערט בפירוש שטודירט אין די אמעריקאנער שולען.

נאר דאס איז בלויז א העלפט פון דעם ווילדען פארשלאג, וואס איז דערפאטירט געווארען אין אונזער סענאט. די צווייטע העלפט איז וואס צווישען שמוציגע, אונמאראלישע טריפה ביכער ווערען אויך אריינגערעכענט ביכער פון א פאליטישען און סאציאלען כאראקטער. „ביכער, וואס פערדיגען פערראט, אויפשטאנד אדער ווידערשטאנד געגען זועלכען עס איז געזעץ פון די פעראייניגטע שטאטען" שטעלט סענאטאר סמוט אין איין קאטעגאריע מיט אונמאראלישע און שמוציגע ראמאנען, לידער, אדער סתם שונד־ביכער.

דאכט זיך, אז אזא זאך איז נאך נישט געהערט געווארען. אויב ביכער, וואס פרעדיגען אויפשטאנד געגען א רעגירונג זענען טרייף, טא וואס איז נאך אזוי טרייף און געפעהרליך ווי די „רעקלערייישאן אוו אינדעפענדענס" (אונאפהענגיגקייטס־דערקלעראציע) פון אמעריקא? זי זאגט בפירוש, אז אויב א רעגירונג ווערט דעספאטיש אדער דריקט צו שטארק אויפ'ן פאלק, דאן — „איז עס זייער רעכט, עס איז זייער פליכט ארונטערצוווארפען אזא רעגירונג".

דערווייל וויל מען ארויפלייגען א פאליציישע לאפע אויף אויסלענדישע ביכער, וואס האבען א רעוואלוציאנערען אינהאלט, און שפעטער וועט מען אויסדרעהען דאס פנים צום אינערן פון לאנד, עס וועט זיין בלויז א קליינער שריט, א גאנץ לייכטע איבערגאנג.

נ. י. פ.

דער מערקווירדיגער הערשער

איבער די בעדואינער און אראבער אין עמק השרון

א בעזוך ביים שאך אבו קישאק. וועלכער לעבט פריינדליך מיט די יודישע קאלאניסטען און האט אפגעהאלטען זיינע בעדואינער פון אנפאלען. בעת די געשעהענישען אין ארץ-ישראל

פי בעקאנט, האט דער שייך אבי קושאק נישט בלויז נישט גענומען קיין אנטייל אין די בלוטיגע געשעהענישען אין ארץ־ישראל. נאר ער האט אויך צוריק געהאלטען א מחנה בעדואינער פון זייערע מארד־פלאנען. דאס איז געשעהען צוליב דעם וואס אבי קושאק האט געשווארען צו לעבען בשלום מיט די יודען. נאך מעהר, ווען ער האט עטליכע וואכען נאך די געשעהענישען חתונה געמאכט זיין ברודער, האט ער איינגעלאדען די שכנות'דיגע יודישע קאלאניסטען, וועלכע האבען זיך בעטייליגט אין דער שמחה.

אבי קישאק איז אלט ערשט ארום 30 יאהר, דאך אלס עלטסטער פון דער פאמיליע, האט ער די מאכט איבער זיינע 5 ברידער און 4 שוועסטער און אויך איבער 400—500 בעדואינישע פאמיליעס, וועלכע לעבען אויף זיין באדען און בכלל הערשט ער איבער אלע אראבער און עמק השרון. זיין פערהאלטען זיך בעת די געשעהענישען האט איהם פערשאפט פיל שונאים, אבער אבי קישאק מאכט זיך גאר נישט דערפון. די אראבער פון יפו האבען זיך בעמיהט איהם אריינצוציהען אין קאמף, ער האט אבער זיך אפגעזאגט און געהאלטען אין צום די פאנאטיזירטע בעדואינער.

אין שרון איז ער דער איינציגער שייך און ער צעהלט זיך צו די איינפלוסרייכע שייכען. ער בעזיצט מעהר ווי דריי טויזענד מארג באדען הגם ער האט שוין פיל באדען פערקויפט אונטער גוטע בעדינגונגען. דער גאנצער באדען פון דער פאמיליע קישאק געהערט איהם און ער אליין האלט אים און מאכט חתונה זיינע ברידער און שוועסטער. ער איז א קלוגער מענש, און לעבט בעשיידען טראץ זיין גרויסען פערמעגען. פאהרט נישט אויף קיין אויטאמאבילען, נאר אויף א געוועהנליכען וואגען. דאך בעטרעפען זיינע מאנאטליכע הוצאות לכל הפחות 300 פונט.

ער איז נעמליך פערפליכטעט פאר דורכרייזענדע צו געבען קווארטירען און עסען. א טייל ניצען שטארק אויס די דאזיגע גאסטפריינדליכקייט, וואס לאסטעט אויף זיין פערמעגען. די בעדואינער, וואס פאשען די טשערעס אויף זיינע פעלדער צאהלען איהם דערפאר מיט ארבייט, א חוץ דעם בעשעפטיגט ער סטאביל מעהרערע מענשען.

א בעזוך ביי אט דעם שייך אבי קישאק בעשרייבט ד"ר עמיל רייך אין „נייען וויענער זשורנאל". דער וועג צו איהם. נאכדעם מען פערלאזט דעם אספאלטירטען שאסע, איז א שרעקליכער, אנ'אויסא ווערט פערטרונקען אין זאמד און מיט שווערער מיה דערגרייכט מען די רעזידענץ פון שייך.

אבי קישאק בעזיצט אויך א פלאץ, וואו ער געהמט אויף אייראפעאישע געסט. דאס איז א הויז, אין וועלכען עס געפינען זיך אלטע ביליגע אייראפעאישע מעבעל. אין מיטען שטייט העגגט א לאמפ־לאמפ אהן א צילינדער, די ווענט זענען בעמאהלען מיט ביליגע טוסטערען און בעהאנגען מיט בילדער פון נישטיגען ווערט. דאס גאנצע מאכט ווייט נישט דעם איינדרוק, אז מען געפינט זיך ביי אנ'איינפלוסרייכען און פערמעגליכען שייך.

די גאנצע צייט פון בעזוך האט אבי קישאק גאר נישט גערעדט. די ברידער זיינע האבען דערלאנגט ציגארעטען און לעמאנאד אזוי דאן איז מען אנגעגאנגען עסען. ווען אלע האבען פריהער זיך געוואשען די הענד האט מען דערלאנגט די שפייזען: אראביש ברויט, רייז מיט קורי (געברענטע ניס), ארבים מיט שאפענע פלייש און אנדערע אראבישע שפייזען, די ברידער זענען געשטאנען ביים טיש און געלויבט די שפייזען, וואס זענען געווען אפילו שטארק געווירצט, אבער האבען געשמעקט, דאן האט מען געטיילט מאראנצען און דער געוואשען די הענט.

ווען די געסט זענען אוועק פון עס־צימער, איז אבי קישאק מיט זיינע ברידער פערשוואונדען, זיי זענען אוועק אויפעסען דאס, וואס די געסט האבען איבערגעלאזט. דערביי זענען זיי געווארען בעדינט פון די פרויען.

צום סוף האט מען געטרונקען שווארצע קאווע און גענעסען צוקערקעס, ווי אויך געראויכערט ציגארעטען.

אבי קישאק האט אויסגעמיטען צו רעדען וועגען פאליטיק. ער האט בלויז גערעדט וועגען די שוועריגקייטען אין דער לאנדווירטשאפט, וועגען דער קאנקורענץ פון דער אויסלענדישער תבואה און איבער די אויסזיכטען פון מאראנצען־געשעפט. ער האט פערזיכערט אז עס געפעהלט איהם נישט דאס לעבען אין שטאט ווייל עס איז זעהר אויסגעלאסען. ער וואלט אמאל גערן געפאהרען קיין אייראפא, אבער ער האט פיל צו טון.

אבי קישאק איז זעהר א כשרער. ער פערשטעהט, ווי אזוי צו מאכען געלד און צו היטען טייער זיך בעצאהלען פאר באדען.

—:=:—

טעאדאר הערצל און דער פויפסט פיוס דער צעהנטער

נייע פרטים פון הערצלס לעבען

דער פלאן פון פויפסט אויסצושמדן אלע יודען פון ירושלים

אין לעצטען נומער פון „נייעם וויענער זשורנאל" האט היינריך יארק־שטיינער פערעפענטליכט אן ארטיקעל וועגען טעאדאר הערצל און זיינע בעציהונגען צום פויפסט פיוס דעם צעהנטען, אין דאזיגען ארטיקעל זענען פערהאן איניגע נייע פרטים וועגען ד"ר טעאדאר הערצל.

היינריך יארק־שטיינער האט אין די יאהרען 1903—04 געלעבט אין רוים. אין יענער צייט איז געווארען פויפסט פיוס דער 10־טער. דער נייער פויפסט האט באלד איינגעפיהרט ביי זיך נייע מנהגים. ער איז נישט געבליבען פערשלאסען ביי זיך אין וואטיקאן, נאר ער איז געקומען אין בעריהרונג מיט'ן פאלק און ער האט זיך געמאכט בעליבט. פיל מיטגעהאלפען דערצו האט זיין אפשטאמונג. ער איז געווען א זוהן פון א פשוט'ען פויער. זיין ברודער איז געווען פאסט־טרעגער אין א דארף. נישט ווייט פון וועגערינג, אין דעם פשוט'ען פאלק האט אימפאנירט, וואס זייערס א מענש איז אזוי עולה לגדולה געווארען און ער איז דער הויפט פון 250 מיליאן קאטאליקען אין דער גאנצער וועלט.

הערצל האט זיך געגוי אינפארמירט ביי יארק־שטיינערן וועגען דעם נייעם פויפסט. וועגען זיין לעבענס־שטייגער און אנשויאונגען. הערצל האט זיך געקליבען אין א דיפלאמאטישער שליחות צום פויפסט קיין רוים און ער האט געוואלט בעקומען וואס מעהר אינפארמאציעס.

דער נייער פויפסט האט גע'שמ'ט פאר א זעהר ליבענסווירדיגען און ליבעראלען מענש. ער איז אויך געווען טאלערעאנט. איינמאל איז צו איהם געקומען א בלינדע קריסטין און געבעטען א טרייסט צו איהר אומגליק. דער פויפסט האט געענטפערט: „נאר די אמונה קאן אייך טרייסטען". די בלינדע קריסטין האט דאן געזאגט: „איך בין אבער א פראטעסטאנטין" דערויף האט דער פויפסט בעמערקט: „אין אייער אומגליק קענט איהר געפינען א טרייסט אין יעדער אמונה". די דאזיגע ווערטער פונ'ם הויפט פון דער קאטוילישער רעליגיע האט זיך באלד פערשפרייט איז גאנץ רוים, און געמאכט א גרויסען איינדרוק.

דער פויפסט האט אויך געהאט פיל יודישע פריינד, און זיין הויז איז געהען א יוצא ונכנס א געוויסער יוה' יאקיר, מיט וועלכען דער פויפסט האט זיך אונטערגעהאלטען מיט פריינדליכע בעציהונגען.

טעאדאר הערצל איז דעריבער געפאהרען קיין רוים, פול מיט האפנונג. ער איז געווען איבערצייגט, אז דער נייער ליבעראלער פויפסט וועט דאך געפינען פערשטענדעניש פאר דער אידעע, אז די געפלאגטע יודען זאלען זיך אומקעהרען אין הייליגען לאנד.

טעאדאר הערצל, — שרייבט יארק־שטיינער— איז צוערשט אויפגענומען געווארען דורכ'ן איטאליענישען קעניג. דער קעניג האט געשמועסט מיט הערצל'ען מיט דער גרעסטער פריינדליכקייט. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז דער קעניג איז געווען גוט אינפארמירט וועגען פערשידענע יודישע ענינים, אבער דער קעניג האט געהאלטען, אז די יודישע בירגער אין איטאליען וועלען נישט האבען קיין שום אינטערעס פאר'ן ציוניזם ווייל זיי זענען פולשטענדיג גלייכבערעכטיגט, און אין יעדער רעגירונג געפינט זיך וועניגסטענס איין יודישער מיניסטער.

פיל טרויעריגער איז צוגעגאנגען די אודיענץ ביים פויפסט. דער פויפסט האט אפען געזאגט: „מיר קאנען די יודען נישט שטערען צו פאהרען קיין ארץ־ישראל, אבער העלפען וועלען מיר אזוינס נישט. די ערד פון ירושלים איז געהייליגט געווארען דורך ישו הנוצרי. וועלכען די יודען האבען נישט געוואלט אנערקענען אלס משיח".

דער פויפסט האט ווייטער דערקלערט, אז ער קומט אפט אין בעריהרונג מיט יודען, ווייל אויסער רעליגיע זענען נאך דא אינטערעסען פון וואוילטעטיגקייט און העפליכקייט אבער ער וועט דאך נישט העלפען די יודען צו פאהרען קיין ארץ־ישראל.

הערצל האט בעמערקט, אז לויט דער קריסטליכער טראדיציע, וועלען דאך די יודען אמאל צוריק קומען קיין ארץ־ישראל, דערויף האט דער פויפסט געענטפערט: „אויב זיי וועלען קומען קיין ירושלים וועלען דארט שוין זיין אנגעגרייט גלחים וואס וועלען דארט אלע יודען אויס'שמד'ען".

מיט איניגע טעג שפעטער האט יארק־שטיינער זיך בעגעגענט מיט'ן קארדינאל מערי די וואל. אויך דער קארדינאל האט מיט א געוויסער נאאיוויטעט בעמערקט, אז אמגליכסטען וואלט טאקע געווען, ווען די יודען וואלטען זיך אויסגע'שמד'ט.... דער קארדינאל האט דאן ווייטער פערזיכערט, אז הערצל האט איבערגעלאזען אין וואטיקאן אנ'אומפערגעסליכען איינדרוק.

דער קארדינאל האט דאן געזאגט בקול רם, אין געזעלשאפט פון איניגע גלחים.

„אייגענטליך וואלט דער וואטיקאן געדארפט זיין געגען א יודישען ישוב און ארץ - ישראל. אבער צוליב מענשליכקייט וועלען מיר דאך נישט מאכען קיין שום שטערונגען ביים בעזעצען די יודען און ארץ־ישראל, ווייל די יודען זענען דאך די אייגענטליכע קינדער פון דאזיגען לאנד".

דער קארדינאל האט צום סוף געזאגט צו יארק־שטיינער:

„ווען איהר וועט שרייבען צו ד"ר הערצל, וועט איהר אזוי גוט זיין און איהם גריסען אין מיין נאמען".

אויך די דאזיגע ווערטער זענען מיט א פיין געזאגט געווארען הוי'ך, כדי צו בעטאנען די סימפאטיע פאר דער פערזענליכקייט הערצל.

אבער הערצל'ען איז שוין נישט געווען בעשערט צו דערלעבען דעם נצחון פון זיינע דערפאלגען. מיר אז געבראכען את ער צוריקגעפאהרען קיין רוים.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej)

Od Wtorku, dnia 6/5 1930 r.
do poniedziałku, dnia 12/5 1930 r.

Dla dorosłych:

„Święte Kłamstwo"

według powieści słynnej laureatki Nobla
Karin Michaelis.

W rolach głównych:
Sybill Morrell i Otto Gebühr.

Dla młodzieży:

CYRKOWIEC MIMO WOLI

Komedja sportowa w 10-ciu aktach.
W roli głównej: „Slim" (Karol Dane),
słynny z „Wielkiej Parady".

די יונגע גאָלדע און יאָסעל איהר „שאַץ"

אי איז דאס געווען א יאסעל; גאלדע האט פון איהם צו זינגען און צו זאגען

(פון די לאָדזער מעשיות *)

גאָלדע מ. פון אָזאָרקאָוו איז די יונגסטע טאָכ-טער פון אַ גאָר אָנגעזעהענער בעל-הבתי'שער משפחה, וועמען דער רבש"ע האָט בעשאָנקען מיט אַ צעהן-פאַכיגען דלות אין אַ חוץ דעם נאָך מיט אַ גאַנצען האַלבען טוץ בוגרת'ען אויף אַ צולאָג.

פאַרשטעהט זיך, אַז קיין איינע פון זיי זענען די עלטערען נאָך נישט ביכולת געווען חתונה צו מאַכען. זיצען זיי טאַקע אַלע צוזאַמען אויפ'ן פער-אָרימטען פאַטערס אַלטע און שוואַכע פלייצעס און קוקען נאָך אַלץ אויס אויף חתנים, פאַרביטערענדיג דערווייל די יאָהרען און טעג זייערע נידערגעשלאָ-גענע עלטערען.

גאָלדע, וועלכע איז אגב אַליין אויך שוין גע-ווען ראוי לחופה, האָט צוזעהענדיג דעם טרויערי-גען סוף פון איהרע הילפלאָזע עלטע־ע שוועסטע-רען, זיך גענומען אַליין טראַכטען וועגען אַ תכלית פאַר זיך.

קודם כל האָט זי זיך קעגען ווילען פון איה-רע פאַנאַטישע עלטערען און משפחה אָנגעהויבען צו לערנען אַ פאַך. ווען זי האָט שוין געהאַט אויס-געלערנט דאָס פאַך — זאָקען-מאַכעריי — איז זי מיט 3 יאָהר צוריק אויך, פאַרשטעהט זיך, קעגען ווילען פון איהרע עלטערען, געקומען קיין לאָדז און דאָ אָנגעהויבען צו אַרבייטען אין אַ פאַבריק.

גאָלדע האָט שווער געאַרבייט אָבער גאָר נישט שלעכט פערדינט און דעריבער זיך אָנגעהוי-בען מאָדערן צו קליידען. זי האָט אויך באַלד גע-שלאָסען בעקאַנטשאַפט מיט פערשידענע צובאַלע-נעטע מיידלעך, וועלכע האָבען די קליינשטעטעל-דיגע קאָלעזשאַנקע אַריינגעפיהרט אין זייערע גע-זעלשאַפטען.

אין איינער פון אַזעלכע געזעלשאַפטען האָט זיך גאָלדע בעקענט מיט אַן עלעגאַנטען פאַצעט. דער דאָזיגער פאַצעט איז מסתמא געווען איינער פון יענעם מין הפקר'דיגע און זאָרגלאָזע חברה לייט, וועמענס גאַנצע אינטעליגענץ ליגט אין דער קונץ אָנצוציהען נאַיווע פרויען און שפעטער צו קענען זיך אָנהענגען אויף זייערע פלייצעס.

אויך די קליינשטעטלדיגע גאָלדע האָט דער פערשוין גענומען אין דער „אַרבייט אַריין" מיט דער זעלבער כוונה.

אין משך פון אַ גאָר קורצער צייט האָט זי זיך אין איהם טאַקע אַזוי שטאַרק איינגעליבט, אַז זי איז גרייט געווען בלינדערהייט צו ערפילען אַלע זיינע פערלאַנגען. און פערלאַנגען האָט ער איהר געשטעלט שוין דוקא גאָר נישט קיין בעשיידענע.

קודם כל האָט ער פערלאַנגט, אַז זיי זאָלען אָנהויבען צו לעבען, ווי אַ כשר פאַרפאָלק און צווייטענס האָט ער פון איהר געפאָדערט, אַז זי זאָל איהם אין די ערשטע צייטען אויסהאַלטען מיט פרנסה.

גאָלדע וואָלט אויך פונקט אַזוי, ווי יעדעס אַנדערע אַנשטענדיגע מיידעל אַזעלכע „פראָפאָזי-ציעס" מיט עקעל אָפגעוואָרפען האָט זיך אָבער אַרויסגעוויזען, אַז דער דאָזיגער קאַנדידאַט אויף איהר הארץ איז נישט קיין אַנדערער, ווי דער 32-יעהריגער אינוואַליד יוסל ק., אַ זוהן פון זעהר אַנשטענדיגע עלטערען פון זעלבען שטעטעל.

יוסל'ען גופא האָט גאָלדע נישט געקענט, ווייל ער איז שוין פון יאָהרען לאַנג נישט אין אָזאָרקאָוו — זי האָט אָבער גוט געקענט זיינע על-טערען, געשוויסטער און משפחה און ממילא גע-האָט אויך צוטרוי צו איהם; בפרט, ווען ער האָט איהר פערזיכערט, אַז אין קורצען וועט ער זי מק-דש זיין כדת משה וישראל.

דערווייל האָט ער פון איהר אויף דער קאָנ-טאָ צוגענומען דאָס גאַנצע פערדינטע געלד און עס געוועהנליך פערהוליעט אין פערשידענע נאַכט-קנייפעס.

אין אַ צייט אַרום האָט גאָלדע דערפיהלט, אַז אין איהר קערפער קומען פאָר אַזעלכע ענדע-רונגען, וועלכע זאָגען איהר אָן די נישט בעזונ-דער אין אַזעלכע בעדינגונגען אָנגענעהמענע בשו-רה, אַז זי דאַרף ווערען אַ מוטער.

ווען גאָלדע האָט דעם „סוד" ענטפלעקט פאַר יוסל'ען, האָט ער איהר פאָרגעלעגט, אַז זי זאָל דאָס זעלבע טון — וואָס עס טוען אין אַזעלכע פאַ-לען אַנדערע מיידלעך. גאָלדע האָט אָבער בשום אופן נישט געוואָלט איינגעהן אויף איהר „בעשער-טענס" עצה טובה, און זיך קאַטעגאָריש ענטזאָגט צו לאָזען זיך מאַכען אַ פערבאָטענע אָפעראַציע.

צו דעם בעשלוס איז זי געקומען נישט דער-פאַר, ווייל זי האָט זיך געשראָקען פאַר די גע-פעהרליכע פאָלגען פון אַזאַ אָפעראַציע, נאָר ווייל זי האָט גערעכענט, אַז מיט אַ קינד אויף דער האַנד וועט זי קענען אויף איהם גיכער ווירקען, אַז ער זאָל מיט איהר חתונה האָבען.

אַז גאָלדע איז געקומען אין די הויכע חד-שים, האָט זי פערשטעהט זיך, שוין ווייטער נישט געקענט אַרבייטען און ממילא אויך נישט אויסהאַל-טען איהר „טייערען חתן", דעמאָלט האָט ער פער-געסען אין אַלע זיינע פייערליכע צוזאָגען און איז ווי קאַמפער פערשוואונדען געוואָרען.

די עלענדע גאָלדע האָט דעריבער נישט גע-האַט קיין אַנדערע ברירה ווי אַהיימצופאָהרען קיין אָזאָרקאָוו, צו איהרע עלטערען און זיי דערצעה-לען וועגען גרויסען אומגליק, וואָס האָט מיט איהר געטראָפען.

די קליינשטעטלדיגע עלטערען האָבען אָבער נישט אַרויסגעוויזען די מינדעסטע פערשטענדניש לגבי זייער פערפיהרטער טאָכטער און זי ממש פון שטוב אַרויסגעטריבען.

הגם גאָלדע איז תיכף צוריקגעפאָהרען קיין לאָדז, האָבען אָבער דאָך די שאַרפע מאָטלערישע נעז פון אייניגע שכנ'טעס דערשנאַפט די „מעשה" און דאָס גאַנצע שטעטעל איז באַלד אַוועק אויף רעדלעך. פון גרויס חרפה און עגמת נפש איז גאָל-דעס מוטער קראַנק געוואָרען און נישט לאַנג נאָכ-דעם אויסגעהויכט איהר נשמה. דעם אַלטען פאַ-סער האָט מען בעזייטיגט פון זיין כלי קודש'דיגען פאָסטען, וועלכען ער האָט אין דער אָזאָרקאָווער קהלה פערנומען אין משך פון לאַנגע יאָהרען. פון די דורכגעלעבטע צרות איז ער בלינד געוואָרען און פייניגט זיך נאָך ביז'ן היינטיגען טאָג אין אַנ-אויסערגעוועהנליכער נויט און אין שרעקליכע יסורים.

צוריקקומענדיג קיין לאָדז האָט זיך די אומ-גליקליכע גאָלדע אַרומגעשלעפט איבער די לאָד-זער גאַסען אַנ'ענטוישטע, אַ פערביטערטע, נישט האָבענדיג אפילו, וואו דעם קאָפ אַוועקצולעגען. זי האָט זיך דאָ אַזוי לאַנג אַרומגעשלעפט ביז זי איז ערגיץ אין אַ טויער אַוועקגעפאַלען און איי-דער די אַרויסגערופענע פאָגאָטאָוויע איז נאָך אָנ-געקומען, האָט זי שוין געהאַט געבוירען אַ מיי-דעל.

מען האָט די קינפעטאָרין צוזאַמען מיט'ן ניי געבוירענעם קינד אָפגעפיהרט אין שטעטישען קלי-ניק אויף נאַרוטאָוויטשאַ. דאָרט האָט מען זי גע-האַלטען אייניגע טעג. אַזוי ווי זי איז נאָר צו זיך געקומען, האָט מען זי פון קליניק אויסגעשריבען.

גאָלדען איז ווייטער אויסגעקומען אַרומצו-שלעפען זיך איבער די גאַסען אָהן אַ גואל און אָהן אַ פריינד, מיט אַ ברעקעל קינד אויף דער האַנד.

גוטע מענשען האָבען אויף דער עלענדער יונגער מוטער רחמנות בעקומען און איהר געשאַפט אַ שטעל אַלס אַם אין אַ בעל הבתיש הויז. איהר אייגען קינד האָט גאָלדע פאַר אַ פאָר גילדען אַ וואָך איינגעאָרדענט ביי אַנ'אָרימער קריסטליכער פרוי ערגיץ אויף באַלוט.

לאַנג האָט זיך אָבער דאָס קינד ביי דער קריסטין נישט געקענט האַלטען און עס האָט אין קורצען אויסגעצויגען זיינע מאָגערע קאָפּיטקעלעך.

אַזוי ווי יוסל איז געוואוי־ר געוואָרען, אַז גאָל-דע האָט זיך שוין בעפרייט פון „פעקעל" און זי פערדינט שוין ווייטער געלד, האָט ער זיך צו איהר געיאָוויעט, גענומען זי פערטשאַקען מיט פערשידע-נע זיסע ריידעלעך און געשוואוירען ביי באָרד און פיאות, אַז ער וועט שוין זיין צו איהר גוט און פרום.

גאָלדע האָט איהם אויך דאָס מאָל אַ פנים געגלויבט און מוחל געווען אַלע צרות. זי האָט זיך אָבער שוין געשעהמט פאַר איהרע בעקאַנטע דאָ אין לאָדז מיט איהם ווייטער אָנצוהויבען צו פער-קעהרען.

זי האָט זיך דערמאָנט, אַז אין קאָנסטאַנטין האָט זי וואוינען אַ זיידע, אַנ'אַלטען איינזאַמען קאַליעקע, וועלכער האָט זיין אייגענע דירה אָבער קיינעם נישט, ווער ס'זאָל איהם בעדינען. גאָלדע האָט דעריבער בעשלאָסען צו פאָהרען קיין קאָנ-סטאַנטין און זיך אַריינצוציהען צו אָט דעם דאָזי-גען זיידען.

פאַר'ן זיידען האָט גאָלדע פאַרשטעלט יוס-לען אַלס איהר אמת'דיגער כדת משה וישראל'די-גער מאַן. דער אַלטער האָט אָנגענומען די רייד פון זיין אייניקעל פאַר אַ כשר'ע מטבע און אויפ'ן פריינדליכסטען אופן אויפגענומען דאָס פאָר-פאָלק און זיי ערלויבט זיך איינצואָרדנען ביי איהם אין שטוב.

וועגען דער גאַנצער געשיכטע האָט ער גאָר נישט געוואוסט און נישט געקאָנט וויסען, ווייל שוין אַ רייה מיט יאָהרען לעבט ער אָפּגעזונדערט פון דער גאַנצער משפחה.

די שנאה צו דעם אַלטעטשקען מצד דער משפחה נעהמט זיך דערפון, ווייל ער נעהמט אויף אויסהאַלט געלט פון זיינס אַ גע'שמד'טער טאָכ-טער.

דאָס יונגע פאָר-פאָלק האָט טאַקע אויך מיט-געלעבט אויפ'ן אַלטענ'ס חשבון. גאָלדע האָט פון צייט צו צייט אויך געאַרבייט אין אַ קאָנסטאַנטי-נער זאָקען-פאַבריק. דאָס פערדינטע געלד האָט אָבער אַלע מאָל יוסל פון איהר אָפגענומען און עס ווי געוועהנליך פערלעבט אין לאָדזער קנייפעס.

דורך דער צייט איז גאָלדע ווידער שוואַנגער געוואָרען. ווען זי האָט שוין נישט געקאָנט ווייטער פאַר איהם אַרבייטען, האָט ער זי אַוועקגע-וואָרפען און זיך פאַר איהר נישט מעהר געוויזען.

גאָלדע איז געלעגען געוואָרען און דאָס מאָל געהאַט אַ יונגעל. דערווייל איז מען אין קאָנסטאַנ-טין געוואויר געוואָרען, אַז זי האָט געלעבט ביים אַלטען אין שטוב מיט אַ פרעמדען מאַנספערזאָן און געהאַט פון איהם שוין דאָס צווייטע קינד, האָט מען זי אַזוי אָנגעהויבען אומעטום צו יאָגען און צו פלאָגען, אַז זי האָט אויך פון קאָנסטאַנטין געמוזט ענטלויפען.

אַ צייט האָט זי זיך אַרומגעדרעהט אין לאָדז מיט'ן קינד אויף דער האַנד און פון הונגער און קעלט שוין נישט איינמאָל געוואָלט בעגעהן זעלבסט-מאָרד. אַלע מאָל האָבען זיך אָבער גראָד געפונען מענשען, וועלכע האָבען איהר פון טויט אָפגעראַ-טעוועט.

לעצטענס האָבען גוטע מענשען אויסגעפונען פאַר איהר עפעס אַ שטעל אויף קאַמיענאַ גאַס און זי איינגעאָרדענט אַלס דינסט-מיידעל.

פון איהר קאַרגען לוין מוז זי נאָך צאָהלען פאַר אויסהאַלטען דאָס קינד. דערווייל האָט זי זיך דערוואוסט, אַז יוסל האָט שוין געהאַט אַ געזעצ-ליך געהייראַטע פרוי פון גאָמבין, מיט וועלכער ער האָט אָבער אַ לענגערע צייט נישט געוואוינט — לעצטענס האָבען זיי זיך אָבער איבערגעבעטען און געהען זיך דאָ אין לאָדז עפענען אַ חיין-געשעפט, אויף וואָס ער האָט שוין אַלס אינוואַליד בעקומען אַ קאָנצעסיע.

גאָלדע וויל שוין פון איהם נישט מעהר ווי-סען און טרעט גערן אָפ די דאָזיגע מציאה דער גאָמבינערין. זי וויל אָבער פון יוסלען איין קליי-ניגקייט: אַז ער זאָל איינאָרדנען דאָס קינד.

וועגען דעם קלאַפט זי אין די טירען פון אַלע רבנים און בעזוכט די קאַנצעלאַריעס פון אַוואָקאַ-טען.

אַרגוס

*) זעה „נײַער פאָלקסבלאַט" נ. 108 „יונג-פרויליכע חלומות".

„דאָס קוריאָזע ענגלאַנד"

פאַקטען, אַרויסגענומען פון ענגלישע בלעטער

(אַ בריף פון לאָנדאָן)

איך וועל דאָ איבערגעבען דעם לעזער אַ פאָר פאַקטען אַרויסגענומען פון די ענגלישע בלעטער. איך האָב זיי צונויפגע-זאַמעלט און אָנגערופען מיטן נאָמען דאָס קוריאָזע ענגלאַנד.. דאָס זענען גאַנץ צופעליגע אויסשניטען. אָבער מיר דאַכט זיך אַז זיי גיבען אַ ריכטיגער בילד פון די ענגלישע מנהגים און גע-וואוינהייטען. ווי אַנאַנדער האַקטאַרישע דיסערטאַציע. ש

ענגלענדער שמועסען וועגען רעליגיע

די ביבעל-געזעלשאַפט האָט איינגעאָרדענט אַ פערזאַמלונג אין מאַרזעמפטאָן. פאָרזיצער איז געווען גראַף ספענסער' אַ יונ-גער קאַפיטאַן פון אַגאַריסטאָקראַטישען ענגלישען קאַוואַלעריע-פאָלק. אויף דער פערזאַמלונג האָט זיך אויפגעהויבען אַ גלח און האָט ערקלערט:

„איך גלויב נישט אין מבול. אין קיינער האָט קיינמאָל פון מיך נישט פערלאַנגט איך זאָל ערנסט גלויבען. אין דער דאָ מעשה נאַרישקייט".

אויף עטליכע מינוט איז געוואָרען שטיל אין זאַל.. אַלע זענען געווען איבערראַשט פון דעם גלחס ערקלערונג.

דאַן האָט זיך אויפגעהויבען דער אידעלער לאָרד ספענ-סער און האָט ערקלערט: „די ווערטער פון הויכגעשעצטע רעדנער האָבען מיך אַנגעריהרט. וואָס אָנבעלאַנגט מיך ער קלער איך אַז איך האָב שטענדיג געגלויבט אין מבול און אין דער ביבעל. איך וואָלט אַריינגעפאַלען אין פערצווייפלונג ווען סוואָלט זיך אַרויסגעוויזען, אַז מיסטער נוח און זיין פרוי האָבען קיינמאָל נישט עקזיסטירט".

די ווערטער פון יונגען קאַפיטאַן זענען בעגלייט געוואָרען מיט אַפּלאָדיסמענטען און דער עולם האָט געזונגען יונגען קאַפּיטלעך פון תהילים.

מיסטער טאַמאַס און דער שאָפער

דער פאָפולערער סאָציאַליסטישער פיהרער און מיניסטער מיסטער דזשעמס טאָמאַס טראָגט איצט דעם טיטעל לאָרד געהיימער היטער פון דעם שטעמפעל. ווער האָלט אָפט רעדעס אויף באַנקעטען און פון צייט צו צייט קאָן דאָס פאָלק זעהן, ווי דער אַרבייטער-מיניסטער, אָנגעטאָן אין פראַק און צילינדער, געהט אַריין אין אַן עלעגאַנטען רעסטאָראַן.

איינמאָל פאַר אַזאַ פייערליכען מיטאָג האָט מיסטער טאָמאַס בעדאַרפט נאָך אַריינגעהן אין פינאַנץ-אַמט. ער האָט גענומען אַ טעקסי.

ווען ער איז געקומען אויפ'ן מיטאָג האָט דער פאָרטיער געע-פענט די טיר פון טעקסי און איהם בעגריסט: „גוט נאָוועמבער לאָרד". דער שאָפער האָט דערהערט די ווערטער און האָט אויפגעשריגען: „צום טייוועל! וואָס פאַר אַ לאָרד איז דאָס! דאָס איז דאָך מיין אַלטער פריינד דזשימי טאָמאַס..".

טאָמאַס איז געווען ענטציקט פון דער דאָזיגער פראָלעטאַרי-שער ערקלערונג, ער האָט געדריקט די האַנד דעם שאָפער, און אין אַ שעה אַרום ווען ראַיז געזעסען ביים טיש אין פראַק און ווייסע שניפס, האָט ער געהאַלטען איינע פון זיינע גייסטרייכע רעדעס ער האָט דערצעהלט דעם פאַל, וואָס איז נאָר וואָס געקומען פאַר די אמת'ע לאָרדען און לעדים און די מעשה האָט ביי דעם פערזאַמעלטען עולם גאָר שטאַרק איינגענומען.

דאָס הויז פון געשפענסטער

אַ שאָטלענדישער אַנגעשטעלטער האָט געדונגען אַ הייזעל אין געגענט האַנדגעלד אָבער באַלד ווי ער האָט זיך אַריינגעצויגען האָט זיך אַרויסגעוויזען אַז דאָס הייזל איז פול מיט גע-שפענסטער: ביינאַכט האָט מען געהערט קרעכצען, פערשידענע געגענשטאַנדען זענען געפלויגען אין די שכנים, מיילמאָל פלעגט אַ געהיימנישפולע האַנד זיך פלוצים אַרויפלעגען אויף דער פלייצע פון קוואַרטיראַנט, און איינמאָל האָט אפילו פאַסירט אַז דאָס געשפענסט האָט אַ ביס געשטאָן זיין פרוי. די קוואַרטיראַנטען האָבען דאָס אַלץ אַריבערגעטראָגען אין פערלויף פון 8 טאָג אָבער דאַן איז די לאַגע געוואָרען אומערטרעגליך. ווי האָבען זיך אַרויסגעצויגען דאַן האָט זיך דער קוואַרטיראַנט געווענדעט צום ווירט וועגען האַנד-געלד. אָבער דער ווירט האָט זיך אָפגעזאָגט דאָס געלד אָפצוגעבען.

די זאַך איז אַריבער אין געריכט, און דער ריכטער האָט אַרויסגעטראָגען פאָלגענדען אורטייל:

„געשפענסטער געהערען נישט צו די זאַכען, וואָס מוזען זיין אין אַ שטוב. אויב די זענען יאָ דאָ, איז דאָס אַ גענוגענדער גרונד צו אַנולירען דעם קאָנטראַקט.. דאָס האַנדגעלד איז צו-ריקצוצאָהלען ווערען און אַזוי איז געשעהן.

נ. פ.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

זונטאג 11 יג אייר תר"ץ

מאי

זון-אויפגאנג 3.51
זון-אונטערגאנג 7.14

קאפיטאן דר. ליפינסקי—בעפרייט

דער סענסאציאנעלער פראצעס וועגען דער פאבאר-אפערע

דריטער טאג

פרייטאג, אין דריטען טאג פון סענסאציאנעלען פראצעס געגען קאפיטאן ד"ר ליפינסקי, זענען חייטער אויסגעהערט געווארען די עדות.

צום ערשט האט מען אויסגעהערט דעם עדות שלמה קארנבליט, א וועלנער פון אקטיווע ז"רינסט. דער עדות איז געשטאנען פאר דער פאבאר-קאמיסיע אין יאהר 1928. דער דאקטאר קאפיטאן ליפינסקי, האט איהם דאן אונטערזוכט אויף דער קאמיסיע און ער האט בעקומען די קאטעגאריע „צע". און א צייט ארום האט איהם א צווייטע קאמיסיע געגעבען די קאטעגאריע „א" צוליב וואס ער איז אריינגעצויגען געווארען אין מיליטער-דינסט.

פערטיידיגער: ווער איז אייער פאטער?

עדות: מיין פאטער האנדעלט מיט מילך.

פערטיידיגער: וואספער דירה פערנעהמט אייער פאמיליע?

עדות: מיר זעמיר סובלאקאטארען און מיר פערנעהמען 1 צימער.

פערטייד.: דער עדות אטעמט לייכט צי שווער?

עדות: איך אטעם שווער, ווייל מיט 7 יאהר צוריק בין איך געפאלען און האב זיך צובראכען א ביין, צוליב וואס עס זענען ביי מיר פערשטאפט די אטעם-קאנאלען.

אויפ'ן בעפעהל פון געריכט ווערט דער עדות אריינגעפיהרט אין א בעזונדערען צימער וואו ער ווערט אונטערזוכט פון דאקטוירים-עקספערטען.

נאכדעם ווערט אויסגעהערט דער עדות קאפיטאן סטאניסלאוו קירך, קאמענדאנט פון דער מיליטערישער טורמע.

מען פיהרט נאכדעם אריין אין זאל דעם עדות קארנבליט, די דאקטוירים-עקספערטען ערקלערען אז ק. מוז אונטערזוכט ווערען דורך א ספעציאליסט.

דער פארזיצער הייסט קארנבליט'ן אפפיהרען אין שפיטאל און שטעלט די עקספערטען די פראגע, צי די פאבאר-קאמיסיע דארף נישט געהמען אכט קארנבליטס נאז-פעהלער, צי זי דארף איהם איבערשיקען אין שפיטאל.

די תשובה דארפען די עקספערטען געבען ביים סוף פון די פערהאנדלונגען.

דער עדות שמואל לייזער פרייס דארף אויפקלערען דעם ענין מיט'ן קאנפידענט פאזנאנסקי, וועלכער איז צו איהם געקומען אין יאהר 1928 פאר'ן פאבאר און איהם פארגעלעגט צו בעפרייען זיין זוהן פון מיליטער פאר א געהעריגע געלד-בעלוינונג.

פארז.: ווער זענט איהר?

עדות: א יוד!

פארז.: נו, גוט, נאר מיט וואס בעשעפטיגט איהר זיך? פון וואס לעבט איהר?

עדות: פון וואס כ'לעב? כ'לעב פון די ארבייט פון מיין טאכטער, וועלכע איז א שניידערין.

פארז.: צי קאנט איהר א געוויסען פאזנאנסקי?

עדות: ניין. איך קאן איהם נישט.

פארז.: איז ער געווען אמאל ביי אייך אין דער היים, צי נישט?

עדות: איך וועל אלץ דערצעהלען. מיט איינינע וואכען פאר'ן פאבאר איז צו מיר געקומען א מענש, וועלכער האט געזאגט, אז ער הייסט פאזנאנסקי, און מיך געפרעגט אויב מיין זוהן דארף געהן אין מיליטער. האב איך איהם געפרעגט וועגען וואס עס געהט איהם. דערויף האט ער מיר געענטפערט, אז אויב איך וועל בעצאהלען, וועט מיין זוהן בעפרייט ווערען פון מיליטער. איך האב איהם געענטפערט, אז איך וויל וועגען דעם גאר נישט וויסען.

ווייטער ענטפערט דער עדות, אז ער געדענקט נישט וויפיל פאזנאנסקי זעהט אויס, און אז פאזנאנסקי האט נישט דערמאהנט דעם נאמען פון קאפ. ד"ר ליפינסקי.

עס ווערען נאך אויסגעהערט איינינע עדות און דער קאנפידענט פאזנאנסקי ווערט אויסגעהערט ביי פערמאכטע טירען.

דער עדות שלמה קארנבליט קומט דאן פון שפיטאל און גיט איבער דעם פארזיצער דעם רעזולטאט פון דער אונטערזוכונג פון די דאקטוירים-ספעציאליסטען. עס שטעלט זיך ארויס, אז אין שפיטאל האט ק. בעקומען די קאטעגאריע „צע", דאס הייסט דאס זעלבע, וואס ער האט בעקומען פון קאפיטאן ליפינסקי אויף דער פאבאר-קאמיסיע.

די עקספערטען ערקלערען אויך, אז דער פאבאראזשיע זעליג קאהן האט בעקומען פון דער קאמיסיע קאטעגאריע „א" אויף א גערעכטען אופן.

ארוו. פיליק גיט איבער וועגען א געשפרעך, וואס עס האבען געהאט אין די געריכטס-קולוארען דער מיליטערישער שאפער, מאויטשער מישנעוויטש און משה שוויאטלאווסקי.

דער שאפער ווערט ארויסגערופען טעלעפאנישי אין געריכט אריין און עס קומט פאר א קאנפראנטאציע צווישען ביידע.

דערמיט זענען פערענדיגט געווארען די פערהאנדלונגען אין דריטען טאג.

פערטער טאג

לעצטע זיצונג

דער פארזיצער שטעלט די עקספערטען עטליכע פראגען אויף וואס זיי געבען גינסטיגע תשובות פאר'ן אנגעקלאגטען.

דערמיט ווערען געשלאסען די פערהאנדלונגען און עס בעקומט דאס ווארט דער פראקוראר קאפ. מיטאוווסקי, וועלכער האלט א לאנגערע בעשולדיגונגס-רעדע געגען אנגעקלאגטען און פאדערט פאר איהם א שטרענגע שטראף. דערביי האט דער פראקוראר זיך אפגעזאגט פון זיין בעשולדיגונג אין דער בעציהונג פון פאבאראוויץ.

נאכדעם רעדט דער פערטיידיגער ארוו. פיליק וועלכער פיהרט אויס, אז מען דארף דעם אנגעקלאגטען בעפרייען.

אין זיין „לעצט ווארט" האט דער אנגעקלאגטער געזאגט: „איך ערקלער, אז ביים פאבאר האב איך שטענדיג געארבייט מיט די בעסטע כוונות פאר דער מלוכה, וואס שייך צום געלד, ערקלער איך נאכאמאל, אז איך האב עס בעקומען פירושה פון פאטער".

נאך די רעדעס פון די צדדים האט זיך צום פארזיצער געווענדעט א געוויסער יהושע טייטעלבוים, א קוזין פון פאבאראוויטץ פריים און ער ערקלערט אז ער האט רעוועלאציע-מאטעריאל בנוגע דעם קאנפידענט פאזנאנסקי, אז ייגע מיטלען ווי אזוי ער האט בעפרייט פון מיליטער-דינסט.

דער פארזיצער ערקלערט, אז דער עדות האט זיך געווענדעט צו-שפעט, ווייל די געריכטס-פערהאנדלונגען זענען שוין לאנג געשלאסען.

דאס געריכט איז אוועק אויף א בעראטונג, וואס האט געדויערט 2 שעה.

ווען דאס געריכט איז צוריקגעקומען אין זאל אריין, האט דער פארזיצער פארגעלעזען דעם אורטייל, לויט וועלכען דער אנגעקלאגטער קאפיטאן ד"ר ליפינסקי ווערט בעפרייט פון יעדע שטראף צוליב דעם, וואס עס זענען נישט פערהאן קיין בעווייזען פער דער בעשולדיגונג.

„קאראל בעניך" בעקומט א פראלאנגאציע פון „נאדזור"

אויף דער לעצטער סעסיע פון האנדעלס-געריכט איז בעהאנדעלט געווארען די בקשה פון דער פירמע „אקציען-געזעלשאפט פון וואל-מאנופאקטור קאראל בעניך וועגען פערלענגערן די אויפזיכט.

די פערוואלטונג פון דער פירמע „קאראל בעניך" איז נאכדעם, ווי זי האט בעקומען די ערשטע אויפזיכט, צוגעטרעטען צו דער סאנאציע פון געשעפט. די 10 וואכען, וואס עס דויערט די אויפזיכט, זענען נישט גענוגענד, כדי אדורכצופיהרען דעם גאנצען פלאן פון דער סאנאציע. נישט קוקענדיג דערויף, האט די פירמע בעוויזען אין דער צייט פון אויפזיכט צו פערקלענערן איהר ווועקסעל-אבליגא, אויף 300,000 זלאטעס, אייגענע וועקסלען אויסגעקויפט אויף 112000 זל. אפגעצאהלט פאר אפענע חובות 154,000 זל.

דאס געריכט האט ערטיילט דער פירמע א פראלאנגאציע פון די חובות אויף ווייטערע 3 חדשים.

* * *

אויף דערזעלבער סעסיע איז בעהאנדעלט געווארען די פראגע וועגען אנולירען די פערהיטונגס-פראצעדור געגען דער פירמע שלמה האלבערג, הורט-פערקויף פון מענער-קאנפעקציע, נאוואמיעסקא 3.

פון דעם בילאנס פון 3. אפריל, ד. ה. פונ'ם טאג, ווען עס האט זיך פערענדיגט דער טערמין פון אויפזיכט, איז צו זעהען, אז די פאזיציע פון די קרעדיטארען איז דורך דער צייט פון דער אויפזיכט פערקלענערט פון 59,371 זל. ביז 1844 די פאזיציע פון אקצעפטען האט זיך אויך פערקלענערט פון דער סומע 35,633 ד. ה. אויף 103,700 זל.

דאס געריכט האט גענומען אין אכט דעם בעריכט פון אויפזיכטס-ריכטער און בעשלאסען די פערהיטונגס-פראצעדור געגען דער פירמע צו אנולירען.

אינטערעסאנטער פראצעס וועגען א פאטענט

(א) די מעכאנישע וועבעריי אונטער דער פירמע „ליכטענשטיין" ציגעל-גאס 3/5, וועלכע האט געהערט צו א געוויסען יחיאל ליכטענשטיין, פיעטריקאווער 82, האט זיך אין יאהר 1929 ליקווידירט נישט ערקלערענדיג זיך באנקראט און שולדיג געבליבען א בעדייטענדע סומע געלד פערשידענע קרעדיטארען.

דעם 22. פעברואר 1929, בעת א קאנטראל, וועלכען עס האבען דורכגעפיהרט די בעאמטע פון פינאנץ-אמט אין דער וואוינונג פון ליכטענשטיינען, האבען זיי געפינען א גרעסערען טראנספארט סחורות פערטיג צו עקספעדירען און פערשידענע סחורות צום פערקויפען און א געוויסען לעאן ליכטענשטיין — אלס פערקויפער.

די בעאמטע האבען פערשריבען ליכטענשטיינען א פראטאקאל פאר פיהרען א געשעפט אהן א פאטענט. דאס שטעטישע געריכט האט בעשטראפט ליכטענשטיינען מיט 920 זל.

דאס קרייז-געריכט אלס צווייטע אינסטאנץ האט אויף דער בקשה פון דעם בעשטראפטען און זיין פערטיידיגער גענומען אין אכט, אז די טראנזאקציעס, וועלכע ליכטענשטיין האט דורכגעפיהרט נאך דער ליקווידאציע פון דער פירמע האבען געהאט דעם ציל נאר צו דעקען די חובות פון די קרעדיטארען, איז ער נישט געווען קיין מחויב אויסצוקויפען קיין פאטענט, און דערפאר איז ליכטענשטיין פרייגעשפראכען.

אפעריסטען פאר'ן געריכט

אויסגענארט 3,000 זל. פאר „שאפען" א פאסטען אלס הויז-ווירט

(ב) אין איינעם פון די גרעסערע לאדזער הייזער האט געדינט אלס וועכטער א געוויסער פראנצישעק פירעק.

זענען צו פירעקען געקומען טאמאק און לאגאווסקי און איהם פארגעלעגט, פאר 3,000 זל. צו פערשאפען א פאסטען אלס וועכטער אין א רייך הויז, דער נאאיווער האט זיי געגלויבט און האט מסכים געווען אויפ'ן פארשלאג. דערויף זענען אלע דריי אוועק אויף נאווראט גאס אין א הויז אריין, דארט איז זיי אקעגענגעקומען א עלעגאנטער פאצעט, וועלכער האט זיך פארגעשטעלט אלס בעל-הבית פון הויז. אלע זענען דאן אוועק אין א רעסטאראן און די „טראנזאקציע" איז דארט בעשלאסען געווארען. די חברה לייט האבען ביי פירעקען צוגענומען די 3,000 זל. און זענען אוועק. ערשט שפעטער האט זיך פירעק ארומגעזעהן, אז ער איז אפגענארט געווארען און אז דער עלעגאנטער פאצעט איז גארנישט קיין הויזווירט נאר א פשוטער אפעריסט, וועלכער האט זיך אפילו געבארגט דעם פוטער, וואס ער האט געטראגען. דער פאליציי-וועמען פירעק האט מודיע געווען וועגען אפערע איז געלונגען די דריי אפעריסטען צו ארעסטירען.

דאס געריכט האט זיי פערמשפט צו 1 יאהר פעסטונג.

דאס אפעלאציע-געריכט האט זיי נעכטען פערקלענערט די שטראף צו 4 חדשים פעסטונג יעדען.

פאראטקעס

אבראמאוויי, דאכאראווי, לאקאלאווי א. ז. וו. פאראניעס ציווילנע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציע, זאבעזפיעטשעניעס, אוכילעניע, קלוזולעס, ווסטרזשימאניעס. וועגען אקט-אינטערציזיעס, נט-אגגעלעגנהייטען

שרייבט ביטעם דאס ביטשריפט-ביורא

„POLPRAW"

בארוטאוויטשא 1, טעל. 170-01.

Dr. med. J. Lubicz

ORTOPEDA, Gdańska 28 tel. 18-31

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.

אייננעמט פראצאהניע פון זעטעליגע ... עמפפאנגם פון 5—7 אוונט.

ווער שטעלט זיך היינט

צו די פאבאר-קאמיסיעס?

מארגען, מאנטאג דארפען זיך שטעלען פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1, אויף זאקאנטנא 82, די מענער פון יאהרגאנג 1909, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 3-טען פאליציי-קאמיסאריאט, און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן אויף די אותיות

L Ł

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2, אגראדאווא 34, דארפען זיך שטעלען די מענער פונ'ם יאהרגאנג 1909, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 4-טען פאליציי-קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות

F G H

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 3, אלעיע קאסטשושקי 21, דארפען זיך שטעלען די מענער פון יאהרגאנג 1907, קאטעגאריע B, וועלכע זענען אנערקענט פאר צייטווייליג נישט פעהיג צו מיליטער-דינסט אין מאי און יוני 1929, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1-טען, 4-טען פאליציי-קאמיסאריאטען, און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות

A B C D E F G H I J K L

די פאבאר-קאמיסיעס הויבען אן אמטירען 8 א זייגער אין דער פריה. די פאבאר-פליכטיגע דארפען זיך שטעלען מיט די פערזענליכע דאקומענטען, אדער צייגנישען, ארויסגעגעבען דורכ'ן פאליציי-קאמיסאריאט, וועלכע בעשטעטיגען די אידענטישקייט פון דער פערזאן מיט די מיליטערישע אדראשטעניעס, רעגיסטראציע-צייגנישען, וועלכע זענען אויסגעשטעלט דורכ'ן מאגיסטראט פון לאדז.

אויסצאהלען די ארבייטסלאזע ווינטער-שטיצע

פאר אפריל

(מ) דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט איז מודיע די פעראינטערעסירטע פערזאנען, אז פון מאנטאג דעם 12 מאי אן הויבט מען אן אויסצוצאהלען די ווינטער-אינטערשטיצונגען פאר אפריל 1930 פון די מלוכה-פאנדען, אין לאקאל אויף גדאנסקא 131 פון 9 ביז 2 א זייגער פאר ארבייטסלאזע, וועלכע האבען בעקומען די ווינטער-אונטערשטיצונג פארן חודש מערץ 1930 פון דער אינטערשטיצונגס-קאסע.

דאס אויסצאהלען וועט פארקומען לויט פאלגענדען סדר:

מאנטאג ד. 12 מאי 1930

A B C D E F

דינסטאג ד. 13

G H I J

מיטוואך ד. 14

K L Ł

דאנערשטאג ד. 15

M N O

פרייטאג ד. 16

P R S

שבת ד. 17

T U W Z Ż

די ארבייטסלאזע וועלכע קומען נאך אונטערשטיצע מוזען ביי זיך האבען

א פערזענליכען דאקומענט אדער אנ'אנדערן אמטליכען בעווייז פון אידענטישקייט.

לעגיטימאציע פון מלוכהשען ארבייטס-פערמיטלונגס-אמט (פ.או.פ.פ.), וועלכע בעשטעטיגט דעם פאקט פון בעקומען ווינטער-אונטערשטיצונג פארן חודש מערץ און

דאס פערזיכערונגס-ביכעלע פון קראנקן-קאסע.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87

ספעציאל ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען. מענער-שוועכע, עלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 8-2 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

לאדז — ריא-דע-זשאנעירא

דירעקטע טעלעפאן-פערבינדונג

דער טעלעגראפען אמט מעלדעט, אז פונ'ם 15 מאי אן ווערט איינגעפיהרט א דירעקטע טעלעפאנישע פערבינדונג צווישען לאדז און ריא-דע-זשאנעירא. רעדען וועט מען קענען נאר צווישען 5 און 7 א זייגער נ. מ., דערביי דארף א 3 מינוטיג געשפרעך קאסטען 164 און א האלבען פראנק אדער 32 דאלאר, פאר יעדער ווייטערדיגער מינוט איין דריטעל פון דעם הויפט-פרייז.

געשפרעכען מיט ריא-דע-זשאנעירא וועלען קענען פארקומען נאר פון דער הויפט-פאסט.

שטעלט אייערע קינדער פאקען

(מ) פונ'ם 5. ביז'ן 17 ד. ח. קומען פאר אומזיסטע פאקען-אימפונגען די קינדער, וועלכע זענען געבוירען 1929 און אלע די דאזיגע קינדער, וועלכע האבען ביז איצט נאך נישט קיין פאקען.

די אימפונגען קומען פאר פון 8 ביז 10 אינדערפריה אויף פאלגענדע 8 פונקטען: אויף לימאנאווסקא 37, פיראמאוויטש 10, זשעראמסקא 4, קאפערניק 19, פשעיאזד 86, סאסנאווא 1, וואולטשאנסקא 251 און באזארנא 4.

די קאנטראל, אויב די פאקען האבען אנגענומען, וועלען פארקומען אין דיזעלבע לאקאלען און שעה'ען פון 19. ביז'ן 24. מאי איינשליסליך.

טראנספארט פון רויה-מאטעריאלען

דורך די בעמיהונגען פון דער הענדלער-קאמער אין לאדז האט דאס קאמוניקאציע-מיניסטעריום פערעפענטליכט א פעראָרדנונג וועגען הנחות ביים איבערפיהרען טעקסטיל-רויה-שטאף פון די גרעניץ פונקטען אונטער זדוני, לעשנא, פאוולאוו און זבאנשין ביז לאדז-פאבריטשנע און לאדז-קאליסקא, אויך אויף די סטאציעס: כאיני, קארשעוו און ווידזעוו. די דאזיגע פעראָרדנונג בעהם טרעטן אין קראפט דעם 8 מאי פונ'ם לויפענדען יאהר און האט א גרויסע בעדייטונג פאר דער טעקסטיל-אינדוסטריע, וועלכע ווענדעט א גרויסע טייל פון דעם רויה-שטאף אויף די פריוויליגירטע איצט סטאציעס פון לאדזער באהן-קנים.

שטייער-הנחה פאר ביכער-פערלאגען

(הז) די לאדזער פינאנץ-אמט האט בעקומען א צירקולאר פונ'ם פינאנץ-מיניסטעריום, לויט וועלכען עס איז פעסטגעשטעלט געווארען די הויך פון דעם אינדוסטריעלען שטייער פונ'ם אומזאץ — אויף 1 פראצענט פון ביכער-פערלאגען וואס האנדלען הורט.

דער נייער שטייער איז פערפליכטענד פונ'ם אנהויב פון יאהר אפילו פון די שוין איינגעצאהלטע ראטעס אויף דעם אינדוסטריעלען שטייער פון אומזאץ פאר'ן לויפענדען יאהר.

די אויבענדערמאהנטע הנחות ווערען אנגעווענדעט נאר בנוגע די אונטערנעמונגען וואס פיהרען פארשריפטליכע האנדעלס-ביכער.

פון דער ציוניסטישער פאלקס-אוניווערזיטעט

פארלעזונג פון רעד. י. אונגער

היינט, זונטאג, 8,30 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע (צעגעלניאנא 4) א אינטערעסאנטע פארלעזונג פון רעד. י. אונגער אויף ד. ט.: „אשכנזים און ספרדים", דער חשוב'ער רעפערענט וועט בעלייכטען פון קולטור היסטארישען שטאנדפונקט די פראגע פון דער ענטשטעהונג פון די ספרדישע און אשכנזישע יודישע קבוצים.

דער אריינגאנג צו דער פארלעזונג איז פריי.

פון געריכט

מאנס נעווען א מיידעל - 6 חדשים טורמע

די 16-יעהריגע סטאניסלאווא וואיציקאווסקא האט אריינגעטראגען א אנקלאגע אין דער פאליציי אויף דעם 17-יעהריגען אנטאני ווינצעוש, אז ער האט זי פערגוואלטיגט. די וואיציקאווסקא האט דערצעהלט, אז ווען ווינצעוש איז זי בעפאלען אין פעלד אונטער לאדז, איז זיין חבר דער 16-יעהריגער וואלעריאן סקאווראן געשטאנען פון דער ווייטענס און אויף די פערצווייפעלטע געשריען פון דער בעפאלענער נישט געקומען איהר צו הילף נאר צוגעקוקט דעם שענדליכען טאט.

ווינצעוש און סקאווראן זענען געזעסען ביידע געשטאנען פאר'ן קרייז-געריכט.

דער פראצעס איז פארגעקומען ביי פערמאכטע טירען. ווינצעוש איז פערמשפט געווארען אויף 5 חדשים און סקאווראן פריי געשפראכען געווארען.

2 יאהר

פאר קאמוניזם

דאס קרייז-געריכט האט בעהאנדעלט דעם פראצעס געגען דעם 22-יעהריגען בראניסלאוו שאר, וועלכער איז געווען בעשולדיגט אין אנטי מלוכה'שער טעטיגקייט און געהערען צו דער קאמוניסטישער פארטיי.

אלס עדות זענען ארויסגעטרעטען צוויי זיינע בעקאנטע וולאדיסלאוו טשטשיאנעק און יוזעף נאוואק, וועלכע האבען דערצעהלט, אז דער בעשולדיגטער האט געהאלטען א רעדע פאר די ארבייטער פון בוהלעס פאבריק אויף היפאטעטשנא 10.

דאס געריכט האט פערמשפט שאר'ן אויף 2 יאהר טורמע און פערלירען אלע רעכט.

געכאפט א וועש-גנב

צהערגעכטען ארום האלב 6 א זייגער אינדערפריה האט דער וועכטער פון הויז אויף אל. 1 מאי 25 בעמערקט ארויסגעהען פונ'ם טויער עפעס א יודישען יונגערמאן פון א יאהר 20 מיט א גרויסען פאק אויף די פלייצעס. דער וועכטער האט דעם יונגנמאן געהייסען שטעהען און דעם זעלבען אויגענבליק האט דער אונבעקאנטער אוועקגעווארפען דעם פאק און אנגעהויבען לויפען, דער וועכטער מיט א געשריי „כאפט דעם גנב" נאך איהם. דער גנב מיט דעם זעלבען געשריי „כאפט דעם גנב" — פארויס.

איניגע דורכגעהער האבען זיך אבער אריינגעמישט, דעם גנב פערהאלטען און צוריקגעפיהרט אויף אל. 1. מאי 25.

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז אין דעם פאק האט זיך געפונען וועש, וועלכע דער גנב האט ארויסגעגנב'עט פונ'ם בוידעם. די וועש האט געהערט דער לאקאטארין פון זעלבען הויז פרוי בערמאן.

אין טויער פון הויז האבען זיך ארום דעם געכאפטען גנב פערזאמעלט די אלארמירטע שכנים און ביז פאליצט איז געקומען דעם גנב גוט אויסגעפאטשט. נאכדעם איז געקומען פאליציי און איהם אפגעפיהרט אין קאמיסאריאט.

Niniejszem składamy serdeczne

PODZIĘKOWANIE

Zarządowi Kasy Chorych m. Łodzi, a w szczególności P. P. **Dr. E. Kunigowi i G. Friedsteinowi** oraz **Szpitalowi na Radogoszczu**, Ordynatorowi tegoż szpitala **P. Dr. M. Kantorowi** jak również **P. Dr. J. Lubiczowi** za troskliwą pomoc i opiekę w okresie choroby naszego syna ERWINA

ST. KUNKLOWIE.

דעם פערשטארבענעם וויצע-מארשאלעק פויזנער

איבערגעפיהרט קייז ווארשא

נעכטען 1 א זייגער בייטאג איז פון דער באהן-סטאציע פון לאסק איבערגעפיהרט געווארען קיין ווארשא דער טויטער קערפער פונ'ם פערשטארבענעם, וויצע - מארשאלעק פון סענאט, פאזנער (א געשמדטער יוד).

אין דער טרויער-צערעמאניע אויף דער סטאציע לאסק האבען אנטיילגענומען מארשטעהער פונ'ם קרייז צענטראל-קאמיטעט פ.פ.ס., „טור" א פראפעסיאנעלע ארגאניזאציעס. ביי דער טרומנע איז אוועקגעשטעלט געווארען א נ'צהרען-וואך.

א לענגערע רעדע האט געהאלטען דער פרעזידענט פון לאדז, זשעמיענצקי.

4 א זייגער איז דער צוג מיט'ן טויטען קערפער אפגעפאהרען קיין ווארשא.

ארום דעם שטייער פון הייזער

(ח) בעוואוסט, האט דער שטאט-ראט בשעתו בעשלאסען צו נעהמען פאר'ן יאהר 1930 — 200 פראצענט צושלאג צום מלוכה'שען שטייער פון אומבעוועגליכע גיטער. צוליב די בעמיהונגען פון די ארגאניזאציעס פון הויז-בעזיצער איז דער שטייער רעדוצירט געווארען ביז 125 פראצענט פון הייזער מיט א קלענערער הכנסה, און פון הייזער וואס געהערען צו דער קאטעגאריע פון 1-שטובינע — 25, 50 און 75 פראצענט.

די הויז-בעזיצער האבען וועגען דעם ענין אריינגעטראגען אן אנקלאגע אין העכסטען אדמיניסטראטיווען טריבונאל.

היינט 10-טע יאהרצייט פון הרב טרייסטמאן זצ"ל

היינט, זונטאג, פאלט אויס דער צעהנטער יאהרצייט נאכ'ן לאדזער רב הרב אליעזר יהודה טרייסטמאן זצ"ל. אין אלע שוהלען און בתי-מדרשים וועלען צוליב דעם היינט פארקומען הזכרות. די הזכרה אויפ'ן קבר פון הרב טרייסטמאן וועט פארזמען האלב 11 אינדערפריה.

א שרפה

אויף קילינסקי 40 האט אויסגעבראכען א שרפה אין דער וואוינונג פון פ' בראניסלאווא ווראבלעווסקא. די פייערלעשער האבען אין משך פון א שעה דאס פייער אפגעלאשען. דער היזק איז א בעדייטענדער.

אויטאבוסען פערקעהר צווישען לאדז און רודא

(2) אין צוזאמענהאנג מיט דעם דויערנדען סכסוך צווישען רודא-פאביאניץ מיט די צופאהר טראמוואיען, דערוויסען מיר זיך, אז פונ'ם 11 ד. ח. אן הויבט זיך אן א נארמאלע אויטאבוס-קאמוניקאציע צווישען לאדז און רודא-פאביאניץ.

פארמאצעווטען פאדערען א לוין-הוספה

(וו) די פארמאצעווטען האבען ארויסגעשטעלט די פאדערונג פון א לוין-הוספה.

דאס ארבייט מיניסטעריום האט דעם ענין איבערגעשיקט צום ארבייט-אינספעקטאראט.

א שטרייק

(וו) נעכטען האט אין דער פאבריק פון מ. קאהן, מאטעיקא גאס 9 אויסגעבראכען א שטרייק, צוליב דעם וואס די דירעקציע פון דער פאבריק פלעגט אויסצאהלען די ארבייטען נישט זייער גאנצען לוין נאר קאנטאס.

א בלוטיגער אנפאל אין גאס

(2) נעכטען ביינאכט האט די אויספארשונגס-אמט בעקומען א מעלדונג וועגען א בלוטיגען געשלעג אויף עמיליא גאס 40. אויף דעם א דורכגעהענדען לעאן גאלקע גאלעמביא 10 איז אנגעפאלען אנ'אונבעקאנטער פערברעכער און איהם געמאכט עטליכע וואונדען. די עדות פון דער געשעעניש האבען זיך געלאזט נאכלויפען נאך די פערברעכער און עס איז געלונגען איהם צו כאפען. דאס איז א געוויסער אנטאני באלען. מען האט איהם איבערגעגעבען אין די הענד פון פאליציי.

Sommersprossen

beseitigen zuverlässig

LESCHNITZER CREME u. SEIFE

Unschädliche Spezialpräparate auf rein wissenschaftlicher Grundlage

In Apoth. u. Drog. Creme 3.15, Seife 2.30.

Wo nicht,

direkt bei: Apoth. Drancz i Co., Bielsko.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

ג. אנטאניעוויטש (פאביאניצער 50) ק. כאני דושינסקי (פיעטרקאווער 164) וו. סאקאלאוויטש (פשעיאזד 19) ר. רעמבעלינסקי אגרודאווא 28) י. זונדעלעוויטש (פיעטרקאווער 25) קאספערקעוויטש (זגערזשער 54) ס. טראווקאווסקא (בזשעזשינער 56).

היינט

פערזאמלונג פון די צוריקגעקומענע עולי פולניה

די טעג איז פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון ה' איגנאץ. זשעלינסקי מיט דער בעטייליגונג פון געוו. תל-אב'ער בירגערמייסטער ה' אברהם לערנער א בעראטונג וועגען ארגאניזירען א באנק עולי פולניה (בנק העולים) אונטער דער לייטונג פון התאחדות עולי פלניה אין א"י. ס'איז בעשלאסען געווארען צוליב דער וויכטיגקייט פון דער זאך צו רופען אויף היינט, זונטאג, 4 נאכמיטאג, אין לאקאל פון האנדלווערקער-פעראיינד, פאלודניאווא 4, א פערזאמלונג פון די צוריקגעקומענע פון ארץ-ישראל.

עס ליגט אין אינטערעס פון די צוריקגעקומענע צאהלרייך צו קומען אויף דער פערזאמלונג.

גע'סמ'ט צוליב... דער שוויגער

(ב) אויף זשעלאזנא 38 האט זיך גע'סמט דער 29 יעהריגער אלעקסאנדער סלאמקאווסקי.

אין א זעהר שווערען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל. ווי עס איז שפעטער פעסטגעשטעלט געווארען איז די סבה פון דעם זעלבסטמארד א סכסוך מיט דער שוויגער.

מוזיקאלישע נאטיצען

עס זענען פאראן קלאוויר-שפילער און קלאוויר-קינסטלער קלאוויר - ווירטואזען די ערשטע שפילען אויס אלץ, וואס די קאמפאזיציע פערמאגט: ריטמיק הארמאניע און מעלאדיע אבער דאס איז נישט מעהר ווי געשפילט די צווייטע די ווירטואזען שפילען בערבלענד; די רופען ארויס בעוואונדערונג מיט זייער טעכניק מיט זייער בליצארטיגע פאסאושען - גרופען ס'בעוואונדערט זיי אבער די הערען נישט. דה דריטע די קינסטלער — די שפילען נישט בלויז פאר די הערער פון די קאמפאזיציע דורך זייער קינסטלערישער אויפפאסונג און בעלעבען יעדע ווערק מיט זייער סוביעקטיווער דערכפיהלונג און דאס ווערט שוין אונמיטעלבאר אויף די צוהערער.

שאמארא באי געהערט צו אט דער דריטער קאטעגאריע. איהר שפילען איז א קינסטלערישע שאפונג. די פערמיטלט נישט בלויז הארמאניע מעלאדיע און ריטמיק נאר ביי איהר קומט ארויס מוזיק דורכגעלעבט פון א קינסטלערישער נשמה.

און דעריבער גלייך נאך מענדעלסאנס רונדא דיאציעס האט הערען די דר וועלטען געשפילט האבען מיר באלד דערפיהלט אז מיר האבען פאר זיך א גרויסע קינסטלערין. מענדעלסאנס מוזיק, וואס איז געהויבען פון באך'ז איז געווען א קלאסישער פארטראג פול מיט מוזיקאלישע קינסטלערישען ראנג.

בראהמס די ערשטע קאפריטשא אפוס 76 און די צווייטע קאפריטשא פון וועלכען א... איז גארנישט קאמפאזיציע געשפילט געווארען דאס איז געווען א רייפע אויפפאסונג פון בראמס'ס העכסטער פילאזאפישער איינגעפאסט אין ערנסטערע ראהמען ווי מ'קען דאס דענקען לויט'ן נאמען פון דער קאמפאזיציע. ווי פערשידענארטיג עס איז איהר מוזיקאלישע ווערק קען מען אורטיילען לויט דעם רייכען פראגראם וואס ענטהאלט נעבען מענדעלסאן און בראהמס ליסט'ן שומאנ'ען דעבוסי שאפען. און אין דער גאנצער פארבענרייכקייט פון איהרע אויספיהרונגען ברענגט זי אומעטום אריין איהר איגענארטיגע סוביעקטיווע אויפפאסונג.

ווען שאמארא קאן מען נישט זאגען בלויז אז זי פערמאגט מעכאנישע קראפט און טעכניק וואס איז ענטוויקעלט ביז צום העכסטען גראד. די קינסטלערין בעהערשט אט די אייגענשאפט און דער פולער מאס אבער דערצו דיכטעט זי נאך יעדע זאך וואס זי שפילט און דערין ליגט איהר הויפט-קראפט איהר רעטשיטאל איז געווען איינער פון די שענסטע מוזיק-אווענטען אין לעצטען סעזאן.

באלאדען

פון ה. קאן אויף ם. בראדערזאנס טעקסט בעארבייט פאר כאר דורך ל. זעלמאן פאר אונז ליגט א קליינע יודישע כאר-קאמפאזיציע אבער פון גרויסער ווירקונג. די דאזיגע איש שאפונגען מוזען מיר בעגריסען ווייל אויף דעם געביט זענען מיר זעהר ארים א הארציגע עלעגישע מעלאדיע אויף די טעקסט דערכגעדרונגענע ווערטער פון משה בראדערזאן "און ערגעץ וואו א שטאט נישט ווייט געוואוינט עס האבען צייט ביי צייט — צוויי מענער צוויי לייט" און ביי די צוויי לייט קומט פאר א קליינע טראגי-קאמישע געשעהעניש אבער אזוי פאלקסטימליך-לירעדיג אז עס בעט זיך כמעט איינגעראהמט צו ווערען אין מוזיק. דאס האט הארציג געפיהלט העניך קאן און נאך בעסער האט דאס ל. זעלמאן אראנזשירט פאר כאר לייכט אויפ'ן ערשטען אויגענבליק פאר א היימיש געמישטען כאר אבער גארנישט אזוי לייכט אויפצופיהרען ווייל די שטימען-פיהרונג איז אפילו פליסענד געמאכט אבער ווידער קאמפליצירט און עס מוז אויסגעפיהרט ווערען דורך א מוזיקאלישען כאר. מיר האגען — א היימישער כאר לידער זענען אוודאי די צייטען ווען אינטעליגענטע מענשען פלעגען זיך צונויפקומען און זינגען פאלקסטימליכע געזאנגען פון מוזיקאלישען מין ווי די דאזיגע באלאדע דעריבער איז געוואונשען אז פראפעסיאנעלע כארען ווי למשל "הזמיר" זאלען אויספיהרען אזעלכע הארציגע ניגונים וואס גיבען אנ'איינבליק אין דעם פאלקסטימליכען יודישען שאפען.

D—ski.

דער געהיימער מארד

2

אין פאריז האבען זיך מוטער און זוהן געפונען נאך הכל אירי די האבען געוואנדערט איבער גאנץ אייראפא. די מוטער האט אלץ געוואלט אנטלויפען פון זיי, פון די פערפאלגער פון איהר קינד, אבער עס האט גארנישט געהאלפען. אין וועלכע איז געשעהען דאס אייגענע ווי אין פאפיא, אין פראג דאס אייגענע ווי אין ווין. גאכדעם האט זיך אלץ איבערגעחזרט אין בערלין און — אין פאריז.. וואו אהין די פלעגען נאר אנגעקומען האבען מייגעך אפגעוואר־ט דעם פילאזאפיש געשטימטען סעמיאן, רתיתף ארומגע־נומען איהם מיט ליבעפלע אריעמס, נישט געלאזט איהם קומען צו זיך. דער יאנגערמאן פלעגט ארומגעהן שטענדיג פערטראכט מיט בלאסע באקען און איינגעפאלענע אויגען, געליטען דורך ליידען פון די מוטער וועלכע ער האט פארט ליב געהאט ווי א טרייי איבערגעגעבען קינד און געהאלטען אין איין לייענען דעם „שריפטען פון די הייליגע מאטערס.

סאפיא מאיסעיעוונא האט זיך געמוזט בויגען מיט דעם הארץ פון א מוטער האט זי פערשטאנען, אז פרום מיט עקשנות וועט ער גארנישט מאכען, — און ערנסטען פאל וועט זי איהם טרייבען צו זעלבסטמארד. ער האט איהר שוין עטליכע מאל רוהיג געענט־פערט אין דעם זין. האט זי נאר געוואלט זיין אומגעטער דתפר מיט איהם רעדען מיט איהם און בעווייזען איהם, אז ער איז צו יונג, כדי צו פונאנדערקלייבען זיך אין די פערפלאנטערטע פראבלעמען פון גלויבען און רעליגיע.. ער מעג האבען אלערליי סימפאטיעס, וועלכע ער וויל נאר, אבער נישט מאכען דעם לעצטען שריט, נישט אפשניידען זיין פערבינדונג מיטן יודענטום, ווארטען נאך א פאר יאהרען נאך דעם מעג ער זיך טוהן וואס ער וויל. דאס איז גע־ווען דער איינציגער ארגומענט, מיט וועלכען זי פלעגט נאך מאכען אויף איהם א גאיינדרוק... זי האט געוואלט געווינען צייט, אין מיטען האראצען האט זי געטראגען אנדערע מחשבות און אנ־דערע וואונשען: דער בהגר ווערט עלטער, אט איז ער שוין צוואנ־ציג — היינט, מארגען, שפעהן, פאריז איז דאך א זינדיגע שטאט, אפשר וועט ער איינפאלען אין די הענד פון א פרוי. דער מוטער וועט דערפון נישט ווערען גרינגער, אבער זאל בעסער זיין אזוי. זאל ער זיין ווי אלע, זאל ער נישט זיין דער יונגער וועט זי נישט האבען קיין עוה׳׳ז א דענקער, נאר נישט האבען א משומד...

א האלבער קאפ איז גרוי געווארען ביי דער יודישער פרוי, וואס האט קיינמאל גארנישט געוואוסט פון יודישקייט דאס איז א באקטערטישע ערשיינונג ביי רוסישע יודען.. א מין שטאלץ אפשר אמביציע, אפשר א מין זעלבסטשוץ.. מען האט נישט קיין שייכות צום יודישען לעבען און צו יודען און מען ציטערט פאר דער שמד, מען האסט דעם צלם. סאפיא מאיסעיעוונא האט געשוואוירען און דער זוהן האט איהר געמוזט גלייבען, אז זי וועט זיך נעמען דאס לעבען, אויב ער וועט זיך שמדן. ער האט איהר אויך צוגעזאגט, אז זי וועט וויסען אלץ און ער וועט פון איהר נישט האבען קיין סודות.

האט זי מיט דער צייט געקענט פערזעגלען די אלע נשמה־כאמערס וואס האבען זיך געראנגעלט מיט איהר און געוואלט צונעמען סעמיאנגען, כדי אפצוגעבען איהם אין א גלחים־אקא־דעמיע און מאכען פון איהם א געטרייען פראפאגאנדיסט..

דעם מאן מיט דער שווארצער באָרד, וועלכען מען האט שפע־טער גע פונען א דערהרגעטען און וואלד פון פאנטענבלא האט די פריהער קיינמאל נישט געזעהן און ערשט אין פאריז זיך אנגע־געשטויסען. אויף איהם גוט האט זי געקענט נאר איינעם דער־האלבען, רוס אין האלבען פאליאק קולאטשעק. וועלכער האט זי פערפאלגט פון סאפיא אן: אז אויסגעדארטער מיט שלעכט געקעמטע לאנגע האר, אבער מיט ערליכע..גלויביגע אייגען און מיט א פייער אין דער שטימע. ארויסרייסען פון זיין רשות דעם יונגענמאן איז געווען אונמעגליך. אויף אלע רייד פון דער מוטער האט ער געענטפערט אז ער איז גאר נישט קיין קריסט ער א יוד, אבער ער אנערקענט אויך קריסטוס׳ן פאר א גוטן גיין, פאר א גרויסען יודען. יודען דארפען גארנישט ווע־רען גוטע יודען.. זאל מען עפעס האבען קעגען אזא מין פרע־דיגער?

די מוטער איז דער זהו האבען געוואוסט אז קולאטשעק איז א געפעהרליכער פאנאטיקער. אין ווען האט זיך אין איהם פער־ליבט א יודישע שעהנהייט א טאכטער פון אן אנגעזעהענער יודישער פאמיליע אין גאליציען.. נישט קוקענדיג זי איבער־ציינגען אז זי זאל זיך שמדן און די הגדה האבען מיט איהם האט ער זיך אויפגעהאנגען ביי איהר אין צימער. מען האט איהם אראפגענומען און אפגעמונטערט. דערווייל איז דאס מיידעל אוועק פון היים און פון עגמת־נפש אריינגעווארפען זיך אין טייך אריין מען האט ארויסגעשלעפט דעם טויטען קערפער און קולאטשעק האט געגעבען א נדר צו דינען דעם אויבערשטען אזוי לאנג ווי די ערד וועט איהם טראגען.

א העכסט סענסאציאנעלע געשיכטע, וואס האט זיך אפגעשפילט צווישען רוסען און יודען אין פאריז

אויף מארגען נאך דעם ווי די ווינשטיינס זענען אנגע־קומען קיין פאריז האט סעמיאן בעקומען א בריף אוועק געשיקט פון פאריז. די מוטער האט דערקענט די האנדשריפט פון קולאטשעקן, אבער זי האט נישט געזאגט קיין ווארט, און אהענגר איז סעמיאן אליין אוועקגעגאנגען איבער דער אומבעקאנ־טער שטאט און געקומען שפעט ביינאכט.. די מוטער איז געזעסען א פערחושכטע און געציטערט.. ווען דער זוהן איז געקומען האט זי באלד דערקענט, אז ער איז געווען צוזאמען מיט „די יעדעם מאל׳ ווען זיי האבען אין איהם איינגערעדט׳ פלעגט ער קומען א שטילער׳ אבער אן אויפגערעגטער׳ מיט פלאקערדיגע אויגען. עס איז געווען עטליכע טעג פאר דעם קריסטליכען פסח. איצט האט זי געוואוסט אויף זיכער אז ער וועט געהן צו זייער גאטעסדינסט. זי האט אויך זיך געזאמעלט אלע איהרע כוחות כדי געזונטען רעדען מיט איהם רוהיג: זי וויל געהן מיט איהם צוזאמען. זי וועט איהם נישט שטערען אבער ער מוז פערשטעהן אז עס אינטערעסירט זי.

ער האט פערזוכט צו בעווייזען איהר׳ אז ער האט נישט קיין שום כוונות און זי דארף נישט מורא האבען. סוף כל סוף איז מען ארויסגעגאנגען. יאז זי וועט אויך געהן, צום גאטעסדינסט אין דעם קלויסטער׳ אבער נישט צוזאמען מיט איהם. זעקס שעה איז זי אפגעשטאנען יענע נאכט אויף איין ארט צווישען מענשען, וועלכע זענען אין איהרע אויגען געווען ערגער און געפעהרליכער ווי וועלף. אזוי ווי א בייזער וואונדער האט זי געפירט אין דעם שטעדטעל פון קרעווער גובערניע: די פנימער פון די וויסטע מתפללים׳ די שווארצע אויגען פון לאגהאריגע מאנאכען׳ בריי־טע רויטע האלז־און נאקענס׳ פון לאנגהאריגע מאנאכען בריי־טע רויטע... געהויצטע. לופט גאז די צווישען די מענשען׳ ווייט פון איהר שטעהט איהר א קינד ווי א פרעמדער, שטעהט און קוקט זיך נישט אום: שעפטשעט עפעס אמאל מיט די ליפען. א שרעקליכער חלום גייט זי פיהלט גוט אז דאס איז נישט קיין חלום. אט זעהט זי ווידער נעמען איהר סעמיאנען דעם קולאטשעק׳ ווי ער שאקעלט זיך די גאנצע צייט און ווארפט מיטן קאפ. ערשט פארטאג האט זי פערלאזט דעם קלויסטער. אומזיסט האט זי נישט געליטען. זי האט זי געבראכט צוזאמען מיט דעם גענעראל און דעם וואלד נאכט. דאס איז געווען דער אנהויב פון דעם פלאנטער וועלכער פון פאנטענבלא..

(המשך קומט).

DZIŚ OTWARCIE Cukierni i Mleczarni w OGRODZIE Piotrkowska 113

przy Stow. Kupców

Codziennie koncert od 6 w. Niedziele i święta poranki muzyczne. Wyborowa kuchnia na miejscu. WEJŚCIE BEZPŁATNE

LEKARZ DENTYSTA

ש. ליבערמאן

צאָן-כירורג

11 ליסטאפאד (קאָנסטאַנטינער) 46, טעל. 172-06.

נעמט אן פון 1—7 אווענד

צו לעטשניצע - פרייזען.

האט לעצט!!

אכטונג! אכטונג

קאָנקורענץ-פרייזען!

די צו ערמעגליכען די ברייטסטע קרייזען פון ג׳ פובליקום צו בעקו־מען א ביליגע און גוטע קינסטלערישע אויפנאהמע, זענען די פריי־זען אין מיין פאטאגראפישען אנשטאלט געווארען פערקלענערט ווי:

12 שט.	„EXPRESS PICTURES"	זל. 2
6 „	פאס-פאטאגראפיעס	„ 2
6 „	„ פאסט-	ברויז „ 6
6 „	„	אויף זייד „ 8

אכטונג! צו א ½ טוץ זיידענע פאסט-פאטאגראפיעס גיט מען צו:

א אָריגינעלען פאָרטרעט בחנם

ס׳ווערען אויך אויסגעפערטיגט פאָרטרעטען אין ראהמען און אויך א פערקויף פון ראהמען, קומט און איבערצייגט אייך

מיט אכטונג

„PARISIEN" קונסט-פאָט. אנשטאלט

פראנציסקאנער 30

השבת אבדה.

ס׳זענען פערלוירען געווארען פאלגענדע וועקסלען:

1) 1 וועקסעל אויף 700 זל. אויסגעשטעלט סגלניגער און ראזענקראנץ, צאהלבאר דעם 5. יולי 1930, ארדרע בראניסלאו יאווארסקי, פאזען, אלטער מארק 52;

1 וועקסעל אויף 300 זל אויסגעשטעלט ז. שפיגלאנד, צאהלבאר דעם 8-טען אויגוסט 1930, ארדרע ל. סאלבערג׳ ווארשא, וואלסקא 129;

3) וועקסעל אויף 893.54 זל. אויסגעשטעלט וו. לעווענדאווסקי און קאמפ, צאהלבאר דעם 13 סעפטעמבער 1930, ארדרע בראניסלאו יאווארסקי, פאזען, וויעלקא 11.

4) 1 וועקסעל אויף 400 זל. אויסגעשטעלט מאלקא און העגער, צאהלבאר דעם 15. סעפטעמבער, 1930, ארדרע מארקוס וואלבער, סמארזשע;

5) 1 וועקסעל אויף 400 זל. אויסגעשטעלט אנדרושעי קרופא, צאהלבאר דעם 20 סעפטעמבער 1930, ארדרע פר. מאקובקא, כמיעלניק, קאאפעראט. באנק;

6) 1 וועקסעל אויף 300 זל. אויסגעשטעלט י. וואלף׳ צאהלבאר דעם 20-טען סעפטעמבער, ארדרע מ. משארקאווסקי, הארבאוו פון וואלין;

7) 1 וועקסעל אויף 500 זל. אויסגעשטעלט היל. ערדמאן, צאהלבאר דעם 20. סעפטעמבער, ארדרע י, עדעל, סאמבאר;

8) 1) וועקסעל אויף 510 זל. אויסגעשטעלט „סטרוי" של. גרינגלאס. צאהלבאר דעם 23 סעפטעמבער 1930, ארדרע ד. סאלבערג;

9) 1 וועקסעל אויף 458 זל. אויסגעשטעלט מ. עהרענצווייג. צאהלבאר דעם 23. סעפטעמבער 1930, ארדרע י. הנסשמים, מיקאלאיעוו, דראהאבויטש;

10) 1 וועקסעל אויף 500 זל. אויסגעשטעלט וו. פושעצלאווסקי, צאהלבאר דעם 20. יוני 1930, ארדרע „פאלקארט", ווארשא, גיעצאלא 8;

11) 1 וועקסעל אויף 500 זל. אויסגעשטעלט ה. גרינגלאס, צאהלבאר דעם 19 סעפטעמבער 1950, ארדרע ל. אלבערג וואַרשא, זשעלאזנא 23. 6159

די אלע אויבענדערמאנטע וועקסלען זענען פערזעהען מיט דער לעצ־טער זשירא פון דער פירמע אקצ. פ. וו. שווייקער.

אלע וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג. אבצוגעבען בעגען בעלוינונג צו מ. פאלאשינסקי, פאמארסקא 44, טעל. 174-78.

וויכטיג פאר מיליטער-פליכטיגע

עס איז ארויס פון דרוק

א בוך פון אדוואקאט יאריץ פון ווארשא

וועגען מיליטער-פליכטיגע און פאר רע־זערוויסטען. צוגענגליכער פרייז.

באר 20 גראשען

צו בעקומען ביי די ציטונגס-פערקויפער אלטע שטאט 1, וועלניאזש צעגעלניאנא 37, נעבען אייזען-געשעפט ון פאלודניא—אפ

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און דענטיסטישער קאבינעט.

גושעזשינער 11, טעלעפאן 3763

אפען פון 9 פריה ביז 7 אבענד.

ד״ר איסיך נאז, האלז, אויער	
ד״ר קפרשנער קינדער	9
ד״ר שיפמאן אינערליכע קרא.	
ד״ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	12½—1½
ד״ר שפירנפעלד נערווען און גמוטיגע קר.	1—2
ד״ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד״ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד״ר שמערלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	3½—4½

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. ווי פעקען-שטאן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהל. עלע־קטריזאציע, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף פערלאנג הויזעבען אין שטאט. און לאבאראטאריום וועלען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פליעגמא און בלוט

אימפפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז בעפינט זיך דער

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד״ר לאזשינסקי סטאמאטאלאג

צאהן-ארצט 10—1 3—6

קינסטליכע צייהן, קראנען, פאמבען א. ז. וו.

די לעטשניצע איז אפען אויך זונטאג

עלטערן!

אין מיין נאכמאג חדר-שולע

ווערען אנגענומען קינדער, וואס לערנען אין פאלקסשולע צו לערנען: חומש, רש״י, תנ״ך, משניות, גמרא, היס־טאריע, לערנען און שרייבען העברעאיש און יודיש בריוו. זעלבסט צוזאמענשטעלען. מ׳ווערען אויך אנגע־נומען אנפאנגער וואו מ׳וועט אונטערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאווענען. א שטרענג-רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.

אנשרייבען טעגליך 4 ביז 7 אווענד.

יחיאל דוד ראזענפעלד

פלאץ וואלנאסטשי (נייע שטאט) 6.

קווער אפיצינע, רעכטס, 2. שט.

צאהן-דאקטאר

L. Berger

זגערזשער 21, פראנט, 1 שטאק. עמפפאנגס־שעהן פון 9 ביז 1 ביטאג און פון 5 ביז 9 אוו. פון 2 ביז 5 נאכמ. אין לעטשניצע, פיעטרקאווער 6.

מאשין-לעבער

ווערן אנגענומען אויסצונייען ביי גארדמאן, צעגעלניאנא 92

HEMOROIDY

HEMORIN KLAWE

די מעכאנישע

שלאסעריי און שווייסעריי

פיהרט אויס זעמטליכע מאשין-רעפא־ראטורען, שווייסונגען, צופאסונג פון מאשינען-טיילען מיט גאראנטיע און

:— געגען ביליגען פרייז :—

J. REDER, Łódź

11 קאנסטאנטינער 11 (רוג זאכאדניא)

פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

די בייעסטע מאדערנע

שייטלען

ווי אויך פערשידענע פאלעטשקעס, אזוי ווי אייגענע האר, גוטע אויסארבי־טונג צו זעהר ביליגע פרייזען,

קאנט איהר נאר בעקומען ביי

פארשזוצקא, קאמיעננא 5

קווער אפיצינע, 2-טער שטאק.

Dr. Z. Rakowski

ספצ. פאראווירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך א אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2—5

צאהן-ארצט

St. Gelberg

וואוינט יעצט

Zawadzka 14, tel. 108-33

נעהמט אן פון 10—2 און פון 4—7

„CHŁODNIA KONSTANTYNOPOLSKA"

נעכטען איז פארגעקומען די ערעפנונג פון דער

61 PIOTRKOWSKA 61, tel. 190-79. = H. ANGIELEWICZ א.פ. פון

אין עמפפעהלט מיט זייער גוט סקיים די בעקאנטע: לאדעס, כאלווע, מזרח=זיסיגקייטע, שאקאלאד און צוקער=ווארעז פון ערשטקלאסיגע פירמעז.—

די געעהרטע קונדשאפט ווערט געבעטען צו בעזוכען אונזער פרעכטיג = איינגעארדענטע כלארניע.

קלאנג=פילם=טעאטער
„MIMOZA"
Kilińskiego 178.

היינט און פאלג. טעג! גרויסע פרעמיערע פון קלאנג-פילם

„געפאלענער מלאך"

דער איבענדערמאנטער פילם איז דער לעצטער אויסדרוק פון קלאנג-פילם-טעכניק. אין די הויפט ראלען:

NANCY CARROL. Gary Cooper, Paul Lukas

אויסערן פראגראם: אטראקציע-קלאנג-צוגאבען.

אבאנס! קירצליך דער גרויסער קלאנג=פילם א. ג. „ראמאנס פון א מאדערן פריילין"

פאס רמוס און פריי-בילעטען אונגילטיג. נישט קוקענדיג אויף די גרויסע קאסטען פון בילד זענען די פרייזען פון די פלעצער נישט געהעכערט. אנהויב פון די סעאנסען אין וואכען-טעג 5.30, שבת, זונטאג און חגאות 3.30 נאכמ.

44 | וויכטיג פאר לאדז און אומגעגענד! | 44

זאל יעדער וויסען, אז
מעבעל
שעהן, גוט און ביליג בעקומט מען נור ביי דער פירמע
Ch. ŁAZNIK
GDAŃSKA (Długa) 44, tel. 162-56

44 | בעמ.: איך קויף אויך און פערקויף פערש. געניצטע מעבעל, דיוואנעס א. ז. ו. קומט און איבערצייגט אייך! | 44

Dr. ADAM
GROSGLIK
Ąl. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און וועגערישע קראנקע[ן] ... און ליכטהיילאונגען
נעמט אן פון 4—7 אין אווענד

Dr. med.
LAJCHTER
צאהן-כירורג
Chor. szczęk, dziąseł podniebienia, języka pit.
przeprowadził się na ZIELONĄ 9 Ip. front, tel. 149-66 od $1^1/_2$–5 po poł.

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה
בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש,
אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום

איבער דעם זאלסטו נאר קומען אין מיין רעכטסקאנסולטאציע-ביורא צו ה' מאנעלא, פיעטריקאווער 17
(זאכאדניא 52) טעל. 148-79

וואו צו ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געווי סענהאפט געשריבען אלערליי בישעס: ציווילע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס. ארוואלאניעס, סלאוזולעס. זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטערס אין פוילען, וועגען דירות אין אורושאנד ראזיצמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג
ד. מאנעלא, רעכטסקאנסולענט פעטריקאווער 17.

קנאבען
מיט שענע שטימען
קענען זיך מעלדען טעגליך פון 6–8 אין אווענד אין דער ווילקער שוהל (זאכאדניא 56) צום דיריגענט סאקאלאווסקי.
6779

Dr. Med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–11 פארמ. און פון 5–9 אווענד.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. I. WAJNBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען.
ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען
בשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אן אין יעדן טאג פון 3–5 נאכמ

דער אמת'ער וועג
צוריקצושטעלען געזונדע נערווען

קראנקע, אויסגעשעפטע נערווען מאכען דאס לעבען בויזער, פערשווארצען א סך לייידן. ה.צ.ב. שטיכענדע וועהטאגען, קאפ-פערדרעהעניש, מורא-געפיהל, גרויש אין די אויערן, אויפברויזונגען און פערדרייאונג, שלאפלאזיגקייט, אנגלויבט צו דער ארבייט, און אויך אנד. אנגעגעבענע ערשיינונגען מען נישט לאנג-גרויסגעגענע בעלעהרענדע בראשורע וואס איך אנטהאלט דאס ריכטיגען וועג פטור צו ווערען פון די אלע אונגעגענעהמליכקייטן. אין דער דאזיגער בראשורע זענען אנגעוויזען די סיבה, ווער ענטשטעהט און די היילונג פון די נערווען-לייידן אויפ'ן גרונד פון לאנגיעהריגע ערפאהרונגען. איך שיק ארויס די בעזונדערס-ענטשיידענדע

גענצליך אומזיסט
אלעמען, וועלכע ווענדען זיך בריפליך לויט דער אונטען אנגעגעבענער אדרעס. טויזענדער דאנקזאגונגען בעשטעטיגען דעם אייגנציגען ווירקזאמען אופן, וואס איז בעארבייט אויפ'ן גרונד פון בעריהמטע פארשונגען צום תועלת פון דער לייידענדער מענשהייט. די אלע, וועלכע געהערען צו דער אונגליקליכער רייהע פון נערווען-קראנקע און לייידען אויף די הוראת'ן, זאלען תיכף פערלאנגען מיין בעריהמטע בראשורע

זאל זיך יעדער איינציגער איבערצייגען,
אז איך זאג קיינעם נישט צו עפעס נישט ריכטיגעס, ווייל איך שיק ארויס אין משך פון די נאהענטסטע טעג

גענצליך אומזיסט
די בעלעהרנדע בראשורע יעדען, ווער עס שרייבט נור צו מיר. עס גענוגט א קארטעל.

Ernst Pasternack, Berlin, S. O. Michaelkirchplatz 13. Oddział 343.

אנ'ארט צו שלאפען
פאר 2 יונגעלייט אדער פאר 2 פריילינס, וועלכע טועלאיינצוארדנען זיך א ווערקשטעל. צו ערפארען ביי דעבאו, ווסכאדג א 61

א צימער
צו שלאפען פאר 1 אדער 2 יונגעלייט, איז אבצוגעבען פון זאפארס. פיעטריקאווער 28, וואוינונג 10. 6779

DR. MED.
Z. Datyner
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר בלאזען נירען און אורין-קראנקהייטען
Piramowicza 2
(Olginska) Telef. 148-95
נעמט אן פון 9—10 פארמ. און פון 6—8 אווענד.

צו פערקויפען
אנ'איינגעגטום אויף זגערזער שאסע, ס'קען פערטראטען א שעהן זומער-וואוינונג. אויבסט-גארטן, 120 ביימער, געביירע, 2 שטיבען און קיך פריי. צו ערפאהרען אננא 31 וואוינונג 6. 6771

Dr. med.
W. Eychner
גינעקאלאג אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 72–134
נעמט אן אינדערהיים פון 2-3 פ. מ. פון 7 9 נ. מ.
אין קליניק „סאנאטא"
אגראדאווא 10 פון 1-12.

אייז מיכטיגער
פערקויפער
אין די אייל און פעט בראנזשע ווערט געזוכט אפערטען מיט רעפערענצען
Sub: „Olej"

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט=קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועך-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-סאבינעט קאסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
- בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. -
וויזיט 3 זל.

וויכטיג פאר שניידער-מייסטער און קאנפעקציאנערען!
מיר טיילען מיט, אז מיר האבען געעפענט א געשעפט פון
שניידער = צודאטען

וויקטאריאס	ראססהאר	ספעציעל אפטיילונג פון
בעק	קעפער	דאמען
ערמעל-פוטער	סרויזע	הערען
וולאשאנסא	מושלין	קינדער
אלפאגאס	לייוונד	פנעף
זיידענע פוטערס	סאמט-קעלנער	גארנע

געפינט זיך שטענדיג אויף לאגער צו ביליגע פרייזען א גרויסען אויסוואהל
קומט און איבערצייגט אייך! מיט אכטונג

8 נאוואמיעסקא 8 BAZAR KRAWIECKI
פראנט געוועלב
אין הויז ווי עס געפינט זיך דאס טוך-לאגער פון בנימין מאראסא.
בעמ: פאר בעשטעלטע שניידער ספעציעלען ראבאט.

בעקאנטמאכונג
דערמיט מאך איך בעקאנט די ג' ה"ה סוחרים און פאבריקאנטען, אז פון היינט אן איז געעפענט געווארען
א עכטס-קאנסולענט-ביורא א.ג.
„VESTA" Sp. z ogr. odp.
43 צעגעלניאנא 43
וואו עס וועט ערלעדיגט ווערען אלערליי סאנראקטע פארשוועס דורך דיפלאמירטע אדוואקאטען. זאבעזפיעטשעניעס, קלוואזולעס ערלעדיגען מיר אין משך פון 2 טעג. ס עציעלע בישורעמען-ביורא אונטער דער לייטונג פון ספעציאליסטען. אינקאסא פון פראטעסטירטע וועקסלען וועלען אנגענומען אויף אייגענע קאסטען.
בעמערקונג: קלאגעס אויף אפענע חובות ווערען פינקטליך ערלעדיגט דורך אייגענע אדוואקאטען.
בעראטונג — אומזיסט.
6760

חכם מה הוא אומר?
מה העדות והחוקים והמשפטים
אז דו ווילסט וויסען א תירוץ זאלסטו קומען אין די
ביורא „עקספרעס"
וועלכע געפינט זיך אויף פיעטריקאווער 16 און פאלודניאווא 3 אונטער דער אנפיהרונג פון די ה"ה דרעכסלער און סקאטשילאס. וועלכע זענען בעקאנט אלס ספעציאליסטען פון מאכען פון פראטעסטען געלד.
ס'ווערט ערלעדיגט זעצליכע סאנראקטע פארטעס, קלאוזולעס און זאבעזפיעטשעניעס, אובליגאציעס ווי אויך סקאר-בטווע און שלערמס פון מיסטער-ענינים. ס'ווערען ערלעדיגט פערשיידענע דירות-ענינים, א בקרונצונגען אין פרעמדע שפראכען. גארענטירט פאר ריכטיגע בעהאנדלונג.
בעמערקונג: פאר אן בעקומענעלטע אומזיסטע בעראטונגען טעגליך פון 2—3 נאכמיטאג.
ביורא „EXPRESS", פעטריק. 16, טעל. 168-59

טליתים=פאבריק
אויסארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טליתים כמו טערקישע, קאלאמעיער, ווי אויך טליתים קטנים, הורס און דעטייל מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית
צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל, ביי
א. ח. ציטרינאוסקי, קאמיענגא 1,
אין מויער, פארטער, קומט איבערצייגט אייך!
ס'ווערען אויך אנגענומען אלטע טלגתים צום וואשען

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירען, בלאז און הארן-קראנקהייט
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 4—7 אווענד.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6-זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינפון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען=פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ —60 „ „ „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ —18 „ „ „ „ 8 „
פאר א מילימעטער-שורה: אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.